

KRISTENT Perspektiv

4. ÅRG. NR. 3, 2001

Et liv som single

Både fra samfundet og fra kirken møder en kristen single pres. Vi ser på de udfordringer, fristelser og muligheder, som en single står over for.

Side 2

I Narnias Verden

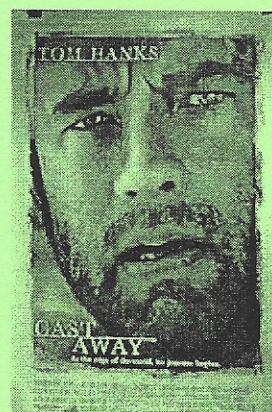
Vi er nået til den fjerde bog "Sølvstolen" - i vores gennemgang af C. S. Lewis Narnia-bøger.

Side 16

Spidsen: Sjælesorg for åben skærm

I Big Brothers skriftestol krænger deltagerne deres sjæl ud. Men hvad stiller vi op med sjælesorgen i reality-tv?

Side 5

Filmen Cast Away

Den moderne Robinson Crusoe har et ganske anderledes syn på sin skæbne end i Daniel Defoes oprindelige version fra 1719.

Side 11

Skriften og Kirken

I serien om Skriften og Kirken ser vi på nogle områder, hvor det er svært at holde fast i troskab mod Bibelen.

Side 7

Ondskabens problem

Kan Gud både være god og almægtig, hvis han tillader det onde? Vi sætter fokus på ondskabens problem.

Side 12

KRISTEN SINGLE

En kristen single er på flere måder ene og alene. I samfundet er cølibatet puritansk, gammeldags og uacceptabelt. I kirken er ægteskabet omdrejningspunktet i de fleste aktiviteter. Begge steder er der en følelse af isolation. Vi ser på de udfordringer, fristelser og muligheder som en kristen single står over for i dag.

Af Carsten Thomsen

For nogen tid siden var jeg på besøg hos en kær familie, og en af de nysgerrige børn ville gerne vide, hvorfor jeg ikke havde en kone.

Jeg kom med en luftig forklaring om, at jeg ikke rigtig havde mødt den helt rigtige på det helt rigtige tidspunkt osv. og kunne godt høre, at det ikke lød helt overbevisende.

Med et lettere undrende blik spurgte pigen så skarpsindigt:

- Hvem beder så for dig om aftenen? Efter en passende grinepause svarede jeg, at det håbede jeg, at min familie og venner gjorde. Men selvfølgelig pegede hun på et mere fundamentalt afsavn i mit liv: En kvinde at dele livets bekymringer og glæder med.

De fleste kristne singler, der har bevæget sig godt op i 20'erne eller 30'erne, må være parate til undertiden at besvare lignende spørgsmål. Og får de ikke spørgsmålet, så skal de nok selv spekulere over det.

For hvad er der da i vejen med den "stakkels" single, siden han/hun endnu ikke er smedet sammen med nogen, spørger alle de gifte (og indimellem børnene). Vil de ikke giftes - tør de ikke - har de bare forpasset de muligheder, der har været på forskellige tidspunkter i deres liv (den luftige forklaring), eller er de bare lidt unormale (den ondsindede forklaring).

Skriften om singlen

På Bibelens første blade bliver det gjort klart, at det ikke er godt for mennesket at være alene. Teologen John Stott

siger:

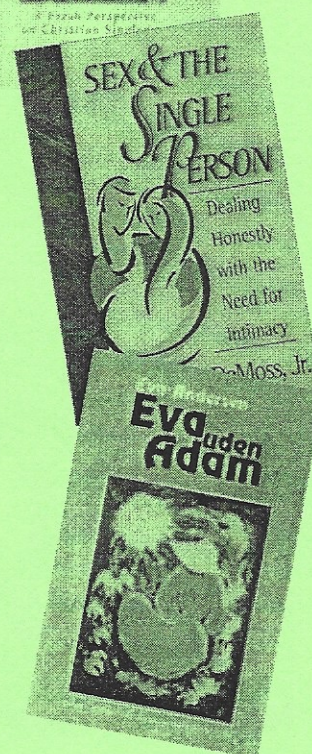
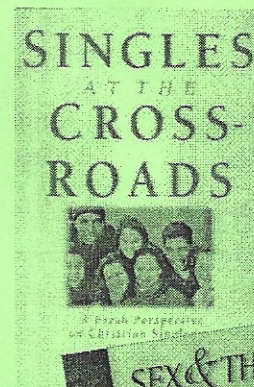
- Dette henviser primært til ægteskabet og indikerer, at Guds generelle vilje for hans menneskelige skabning er ægteskabet. Singler skal ikke forsøge at modarbejde denne sandhed. Ægteskabet er normen, at leve alene afviger fra normen.

At det ikke er godt for mennesket at være alene peger dog ikke alene på ægteskabet - men siger, at mennesket er et socialt væsen, som har et grundlæggende behov for relationer og forhold til andre mennesker.

I Det Nye Testamente var Jesus' accept og anerkendelse af singlen som en med ligeværdig status over for den gifte et radikalt brud med den jødiske tradition. Paulus opfulgte Jesu lære og blå-stemplede singlelivet som en Guds gave på linie med ægteskabet i 1. Kor. 7. Det er den sunde balance, som Skriften har, og som må forhindre os i hverken at idealisere ægteskabet eller singleness. Ingen tilstand er i sig selv mere velsignet af Gud end den anden.

Ægteskabet er den ramme, hvori den dybeste intimitet vil være til stede mellem to mennesker og kan udvikle sig i, men det er ikke den eneste ramme for menneskelig nærhed. Og ægteskabet er ikke det eneste sted, hvor vi kan finde meningsfulde relationer, som giver vort liv en dybere sammenhæng.

Jesus levede hele sit liv som single, et frugtbart og helt liv omgivet af familie og venner. Jesus var fri til at udtrykke sin kærlighed og omsorg gennem menneskelig berøring, og han kaldte men-

nesker til at vise samme omsorg. Han vaskede disciplenes fødder og var helt tryk ved, at Johannes hvilede sig hos ham. Samtidig vidste han, hvordan det var at være alene og prioriterede tid sammen med sin Fader i bøn og faste.

Så singlen er ikke noget halvt menneske, der desperat skal lede efter et andet halvt menneske. Vi er alle skabt i Guds billede og finder først og fremmest vor identitet i forholdet til Jesus Kristus.

Acceptere at leve alene

Den enkeltes erfaringer som single er nok meget forskellige, alt efter hvilket temperament man har. Denne artikel er derfor også en sammenblanding af per-

sonlige refleksioner og hvad jeg mener er gode kristne principper i singlelivet. Fra en kvindes synspunkt henviser jeg i boksen til Eva Andersens bog, som jeg varmt kan anbefale.

Jeg er nu 38 år og har derfor en del års erfaring med at leve alene - både gode og dårlige. To gange har muligheden for ægteskab været til stede i mit liv, men da den afgørende beslutning skulle tages, havde jeg begge gange ikke Guds fred og overbevisning i det. Ønsket om at finde en livsledsager er stadig til stede, men efterhånden når man også til en erkendelse af, at cølibatet muligvis er Guds kald til én.

Jeg tror ikke, at min situation er så meget forskellig for de fleste ældre kristne singler. Hovedparten ser det ikke som et kald fra Gud at leve alene resten af livet, men har forventning om kone/mand, børn og et hyggeligt hus med et pænt stakit og måske endda en Volvo og en vovse. Helst så hurtigt som muligt.

Gennem årene bliver dette en realitet for de fleste af ens venner fra kirken (de fleste foretrækker dog japanske biler) - og selvom man glæder sig på deres vegne, så er der stadig et sting af smerte over ikke selv at opleve det samme.

Et besøg i en harmonisk kristen familie, synet af et forelsket par på vej ned af Strøget, et barns hengivenhed over for sine forældre, minder undertiden en om, at der er en dyb længsel i en, som ikke bliver mødt.

Det er så nemt inderst inde at pleje en hemmelig romantisk drøm om ægteskabet, hvor man søger tilflugt. Alt ville være bedre, tænker man, hvis bare man blev gift. En sværmerisk tanke, som forstærkes af det utal af romantiske popmelodier og film, som beskriver det grumme hulrum i hjertet, som kun kan udfyldes af "den eneste ene". Men denne illusion er farlig og med tiden kommer der en fornemmelse af, at livet er spildt, hvis ægteskabet skubbes ud i det uendelige.

Derfor er det grundlæggende for en single at acceptere, at ægteskabet ikke er det altafgørende i livet og i stedet placere sin fulde tillid til Herrens forsyn. Dette har for mig taget flere år, med større og mindre succes indimellem.

Lægen og psykiateren Paul Tournier skriver:

Hvis Gud leder os ind i

ægteskabet, så er det godt;

lad os acceptere det som fra

Ham. Men hvis hans formål

med os er cølibatet, så

betyder det ikke, at livet er

fattigere.

- Hvis Gud leder os ind i ægteskabet, så er det godt; lad os acceptere det som fra Ham. Men hvis hans formål med os er cølibatet, så betyder det ikke, at livet er fattigere. Det rigeste liv af alle er det, som Gud har forberedt for os, hvis vi vil acceptere det, uanset hvad det er...Det er kun ved tro, at en ung kvinde eller en ung mand kan acceptere cølibatet; ved tro på, at Gud har en plan for hver enkelt person, som vil blive virkeliggjort gennem lydighed.

De fleste gifte vil normalt klappe en på skulderen og sige: "Fat mod, du skal nok blive gift en dag" - og selvom det er en velment opmuntring, og at det er meget sandsynligt, at det virkelig sker en dag - så lad os give plads til, at Gud fører sin vilje igennem i vore liv, og det inkluderer en accept af at leve som single.

Det er selvfølgelig ikke en nem erkendelse at komme til. Som mange andre erfaringer her i livet er det en gradvis proces at blive afklaret med cølibatet som en gave fra Gud. Den kommer ikke uden en følelse af afsavn og tab. Ønsket om at finde en livsledsager er naturligt, og der behøver ikke være skyldfølelser over det. Men samtidig må man overgive disse drømme, håb og længsler om en ægtefælle til Gud.

Ved at acceptere alenetilværelsen modnes vi og kan omfavne livet på ny og få en bredere forståelse for det, som vi får givet gennem et liv som single. Der er ingen grund til at sætte sit liv i "stand by" position, indtil man finder "den eneste ene". Livet i Kristus kan leves fuldt ud nu, i dag, som single.

Bøger om kristne singler

Der er ikke ret mange danske bøger om singleness på markedet ud fra et kristent perspektiv. Men noget litteratur er der da kommet på det seneste. Eva Uden Adam er en lille fornøjelig og meget personlig beretning af Eva Andersen. Som 35-årig single-kvinde beskriver hun op- og nedture, fordele og ulemper ved livet alene. En del kunne jeg ikke genkende til, mens visse passager i bogen nok henvendte sig mest til kvinderne.

Mere generelt og ambitiøs et værk er Singleness on the Crossroads af Albert Hsu. Den er lige på trapperne i en dansk oversættelse. Her gennemgår forfatteren singleness i både et teologisk og kirkehistorisk perspektiv.

Sidste halvdel af bogen er mere praktisk og behandler både de farer og fristelser en single møder, men også udfordringer og muligheder. Bogen rundes af med et opmuntrende og interessant interview med John Stott.

En tredje bog, som kun findes på engelsk, er Sex & the Single Person - dealing honestly with the need for intimacy - af Robert G. DeMoss, Jr. Han understreger, at seksuel afholdenhed kun kommer gennem hård selvkontrol - men samtidig med, at man erkender sit behov for intimitet og nærhed. Specielt godt er hans beskrivelse af The Single Cycle om de forskellige faser en single gennemgår ligefra accept til ensomhed.

Eva Uden Adam, af Eva Andersen
Dansk Luthers Forlag, 1998

Singleness on the Crossroads
Af Albert Hsu, IVP, 1998

Sex & the Single Person
Af Robert DeMoss, Zondervan, 1995

Kaldet til cølibat

Både fra samfundet og fra kirken vil en single møde pres, der gør det vanskeligere at acceptere sin status som single. Mange singler i storbyerne lever alene i deres lejligheder, og det øger ofte isolationen. Man kan godt begræde dette nedbrud af familiestrukturen, som før gav en single en tættere kontakt med familie og venner.

40 % af den danske befolkning lever

alene, så der er altså ikke tale om en minoritet i den forstand - men det bliver i samfundet stort set taget for givet, at man søger seksuel tilfredsstillelse gennem mere eller mindre løse forhold. En single, der lever i cølibat, betragtes ofte som underlig, frigid, legalistisk, eller værre som én, der fortrænger sine naturlige drifter.

Det virker svært at forene, at Gud skabte en med et sex-instinkt samtidig med, at Gud kalder en til seksuel afholdenhed. Jeg har i artiklen Pornofrit Sind beskrevet en del om vejen til seksuel afholdenhed, og vigtigheden af at finde en sund balance, så jeg vil ikke gå i detaljer her. Men det er klart, at i et samfund, der er sexfikseret i en abnorm grad, skaber det store frustrationer.

Modenhed på dette område kommer gennem åbenhed og accept - ikke ved fornægtelse af sin egen seksualitet, sine seksuelle følelser og behov. Selvdisciplin er her nødvendigt, som på så mange andre områder af livet, men kombineret med et dagligt, levende fællesskab med Jesus Kristus, hvor vi gør vore behov kendt for ham og beder om hans styrke og hjælp.

Det erotiserede samfund har nedbrudt og skabt forvirring og betænkelighed ved så meget omkring vor seksualitet, men det bør ikke få en single til at forbinde al intimitet med erotik eller sex.

Intimitet og nærhed er en del af seksualiteten, som singlen kan erfare gennem venner, som viser omsorg og interesse. At give og modtage kærlighed er grundlæggende i enhvers liv, og en single har en god mulighed for at udvikle meningsfyldte venskaber både med mænd og kvinder, med gifte og andre singler. Berøringen er ligeledes et aspekt af seksualiteten, som er vigtig for en single, der også har behov for at blive bekræftet som person og føle sig værdsat. Et håndtryk, en omfavelse, et kærtegn, et ømt blik er værdifulde udtryk for omsorg og varme.

Isoleret i menigheden

Presset kommer desuden fra kirken. Da de fleste er gift og har børn bliver hovedvægten i undervisningen også rettet mod dem, og familierne er omdrejningspunktet i hele kirkens

At acceptere cølibatet som en gave fra Gud er ikke nemt. Det sker ikke uden en følelse af afsavn og tab. Ønsket om at finde en livsledsager er naturligt, og der behøver ikke være skyldfølelser over det.

sociale liv. Der bliver arrangeret parweekender, familiegudstjenester og familieejre, og det forstærker alt sammen singlens isolation og følelse af at være udenfor.

Det er et klart tegn på, at fællesskabet halter, at der mangler omsorg og varme, hvis en gruppe føler sig udenfor. Singler og familier må erkende, at de har brug for hinanden, at de hver især gennem deres særlige åndelige erfaringer kan styrke hinanden i kirken. Begge må søge hinandens fællesskab gennem gæstfrihed og samvær.

Jeg har i min tid hørt megen undervisning om ægteskabet, hvordan man finder den rigtige partner, hvordan man skal leve i ægteskabet osv., men stort set ingen undervisning om Guds kald til at leve livet som single.

Flere af den nye generation af unge kristne vil formentlig vente i længere tid med at blive gift end den forrige generation, og de behøver ikke kun undervisning om ægteskabet, men også om at tjene Gud som single - uanset om de er det i kort eller lang tid. Om de særlige velsignelser og fristelser, der er ved at leve som single. Menigheden består også af skilte og enker, som behøver støtte og omsorg i deres situation.

Det er ikke kun et problem, at man føler sig alene, når man sætter sig ned på en tom række i menigheden. Rent fysisk er man alene det meste af tiden - og det er vigtigt, at man finder en balance mellem ensomheden og fællesskabet.

- Den, der ikke kan være alene, han

vogte sig for fællesskabet. Den, der ikke står i fællesskabet, han vogte sig for at være alene. Den fælles dag for det kristne husfællesskab er ledsaget af den ensomme dag for hver enkelt. Sådan må det være. Den fælles dag er ufrugtbar uden den ensomme dag, for fællesskabet så vel som for den enkelte.

Dietrich Bonhoeffers ord fra den klassiske bog om fællesskab er god læsning for en single.

Stilhed og socialt samvær

At kunne omfavne det at være alene som en gave kan være ganske befriende. Det er et privilegium, som jeg tror de fleste singler nyder efter dage med hektisk aktivitet og besøg hos venner og meget socialt liv - at kunne trække sig tilbage og slappe af en dag alene med en gåtur i byen, en god bog, musik på anlægget, en video eller dyrke en eller anden hobby.

Samtidig er der i lejlighedens stilhed ingen distraktioner og man kan søge fællesskabet med Herren i bøn og bibellæsning, og få ladet de åndelige batterier op og søge et meningsfyldt fællesskab med andre igen.

Der er mennesker, som ganske enkelt ikke kan være alene og søger alle mulige distraktioner for at undgå et øjeblik stilhed og afsondrethed. Det er sjældent en god vej ud af ensomheden, for selv i mængden, selv midt i alle mulige aktiviteter kan man føle sig tom og ensom indeni.

Men der er også en reel fare for, at man ikke med Bonhoeffers ord "står i fællesskabet". At bo alene i en storby med en højt udviklet individualisme kan nemt få en til at føle sig fremmedgjort og isoleret. Hvis ens omgangskreds svinder ind, ens relationer mindskes, hvis man trækker sig for meget tilbage, står man over for at miste forbindelsen, blive indadvendt, føle sig forladt og udvikle mindreværdsfølelser. Her bliver ensomheden kvælende og frustrerende og depressionen kan være svær at håndtere alene uden et kristent "netværk".

Her er venskaber ofte den vigtigste "medicin" til at overvinde isolationen. En single har ofte flere muligheder og tid til at udvikle meningsfyldte og nære venskaber med andre kristne. Skriften pointerer flere steder venskabets dybe

betydning i den troendes liv - og jeg tror, at især dem, der lever alene, lærer at værdsætte denne velsignelse i deres liv.

Livet i egoland

I vort moderne vestlige samfund bliver singlelivet tillagt en stigende positiv værdi. Der er intet flovt mere ved at søge kontakter på nettet. Singlelivet står for frihed til at forfølge en karriere, at være mobil og økonomisk uafhængig og succesfuld, og perioden forlænges i dag med flere år, inden man stifter familie og får børn.

De store beslutninger i mit liv tages alene af mig, jeg kan rejse, når jeg vil, hvorhen jeg vil uden at snakke det igennem med en ægtefælle, remoten er kun min, og ingen skal sætte et komma i min kalender.

Men jeg må ofte spørge mig selv, hvad denne frihed gør ved mig? Jeg glæder mig da over denne nærmest totale selvbestemmelse. Uafhængigheden kan også udvikle sig til et selvcentreret liv uden større ansvarsfuldhed. Hvordan vi styrer vores ressourcer som singler er et vigtigt spørgsmål. Vor tid? Vore penge? Vore relationer? Disse ting må tænkes igennem.

I en familie er man mere bevidst om ens ansvar og forpligtelser - ellers bliver man nok hurtigt mindet om dem - også for en single er det en god ide at have kristne venner, som man kan dele tilværelsen med og være ansvarlig overfor.

Jeg har kort berørt nogle enkelte områder af livet som single. Meget mere kunne skrives og burde skrives om dette. Derfor har jeg også i tilknytning hertil omtalt et par gode bøger om det at leve alene.

En enkelt afsluttende bemærkning. Meget af dette berører selvfølgelig også ægteskabet. Der er seksuelle frustrationer i mange ægteskaber, følelse af ensomhed dukker op også, mens man er omgivet af ægtefælle og børn, manglende ansvarsfuldhed og skuffelser over det kristne fællesskab frustrerer også parforholdene.

Det er generelle problemer, men jeg tror, at det er områder, som en single skal være mere på vagt overfor og må tænke nøje igennem og bearbejde. ♦

Den offentlige skriftestol

I Big Brothers skriftestol krænger deltagerne deres sjæl ud. Vi får lov at dele deltagerens seksuelle frustrationer og traumer, men hvad stiller vi op med den offentlige sjælesorg i reality-tv?

Af Carsten Thomsen

Forleden var der en ophedet diskussion blandt kollegerne på redaktionen i Danmarks Radio. Var det om konflikten i Mellemøsten? Det forestående folketingsvalg? Nej, noget, der i langt højere grad kunne få temperamentet i kog: Big Brother. Eller Sick Brother, som nogle ynder at kalde det.

For mediefolk er det en varm kartoffel, og uenigheden vidnede da også om en generel forvirring over, hvad vi skal stille op med denne nye genre kaldet reality-tv.

Nogle tog klart afstand fra det. En farlig fordummende cocktail af voyeurisme og ekshibitionisme, lød dommen. Andre indrømmede opgivende og lettere betuttet, at de var grebet af genren. En medgav endda, at hun godt var klar over, at hun ikke havde noget liv, så derfor fulgte hun andres liv på tv.

Reality-tv er blevet populært og bliver de kommende år endnu mere grænseoverskridende, hvor folk vil blive udstillet på måder, vi nok ikke en gang har fantasi til at forestille os.

Til efteråret kommer programmet Fristelsernes Ø, hvor kærestepar bliver lokket til at skifte partneren ud. Robinson Ekspeditionen vil derefter mere ligne en søndagsskoleudflugt i sammenligning med det, vi vist allerede nu kan kalde Sydens Ø.

Virkelighed eller fiktion?

Big Brother appellerer til vores indre vindueskikker - vi er jo alle små voyeurister, når det kommer til stykket. Det egentlige problem, som jeg ser det, er, at Big Brother ikke er "reality", men stærkt redigeret og manipuleret virkelighed.

Showet udviser subtilt grænserne mellem virkelighed og fiktion. Alt bliver gjort for at opildne til seksuelle forhold, og interne konflikter og skændier. Der er selvfølgelig kun et bad i det hus, som kameraerne intenst overvåger, så chancen er god for at se halvnøgne mænd og kvinder samtidig i bad.

Vi får lov til at se de opsigtsvækkende sider af mennesker i primetime, mens den kedelige hverdag er redigeret ud, TV'et kræver konstant pirring, ellers er remoten ikke langt væk.

Og deltagerne ved det, vi ved det. I denne omgang bliver der kælet godt og grundigt. Nogle af deltagerne kæler med flere åbenlyst på samme tid og de seksuelle erobringer er en del af "gamet", en del af overlevelsen.

På sidelinien i studiet sidder sexologer, psykologer og astrologer og analyserer pardannelsen, og børn skriver ind til programmet og "hepper" på kæresteparrene, som om der var tale om en fodboldkamp.

Det er en foruroligende trivialisering af parforholdet, af forelskelsen og seksualiteten.

Sjælesorg for åben skærm

Dette bliver især foruroligende, når de mere private sider af mennesket bliver udleveret for åben skærm. Når flere hundredtusind seere får et indblik i intime detaljer i deltageres liv.

Personerne sidder i "skriftestolen" og udkrænger deres sjæl til denne usynlige guddom, Big Brother, der med sin dybe mandsstemme er klar til at vurdere hver deltagers handlinger og ord med bagklogskabens ulidelige lethed. Big Brother er jo hele tiden Fortolkeren, Seerfolkeforføreren og Fangegarn i et. Men så underbevidst og besnærende underholdende, at vi ikke bekymrer os over hans tilstedeværelse.

Nu ved jeg godt, at der kan være en katarsis ved at få "noget fra hjertet". Det føles godt og er ofte godt at få ens sorger ud af systemet, ingen tvivl om det. Men alle disse intime offentlige samtaler og forhold efterlader et indtryk af følelsesmæssig prostitution.

Er det altid sundt med en tur i TV's ultimative sjæle-videmaskine? Er det vejen til selverkendelse og personlig udvikling, at man foran den danske befolkning betror de fortrolige ting til en ukendt menneskemængde, der kun er til stede for at blive underholdt?

Giver det ar i sjælen, at privatlivets "hemmeligheder", der egentlig kun burde deles med en lille kreds af nære venner, nu bliver allemands eje?

Jeg taler også om programmer som Oprah, der godt nok er mere stuerent, men hvor der alligevel konstant er personlige traumer, der skal vendes i hendes terapeutiske univers.

Her hvor "ånden" svæver over alt og inden i os alle og lover sin helbredelse på 50 min. (med reklamer), hvis vi kan komme i kontakt med os selv, terapeut og Oprah - og er modig nok til at stå frem foran millioner verden over.

Giver sorgen mening?

Vil denne følelsesmæssige udlevering føre noget godt med sig for personen er et spørgsmål. Et andet er, hvad vi som seere skal stille op med disse dybt personlige hemmeligheder. Vi må spørge os selv, om vi egentlig har brug for disse reality-tv-helte og skurke i vores liv. En ting er sikkert: De er det i mange menneskers liv, og den seneste aftens sex-affære eller kysseri bliver intenst

Deltagerne sidder i "skriftestolen" og udkrænger deres sjæl til denne usynlige guddom. Big Brother er jo hele tiden Fortolkeren, Seerfolkeforføreren og Fangegarn i et, men så besnærende underholdende, at vi ikke bekymrer os over hans tilstedeværelse.

diskuteret i formiddagsbladene og på arbejdspladserne.

Vi får lov til at dele deltageres seksuelle skuffelser og triumfer og deres sorger, men uden den nødvendige baggrund, der ville gøre det meningsfyldt for os. Jeg mener sådan set ikke, at der er noget væsentligt forkert i at få mentale sammenbrud eller kærestesorger udbasuneret. Det er måden, det gøres på.

Et velproduceret dokumentarprogram om en persons kamp mod kræft, eller en velkomponeret bog eller film vil forsøge at fortælle en historie, vi kan forholde os til på en meningsfyldt måde.

Den ualmindelig gode film En almindelig Familie (Ordinary People, 1980) fortæller historien om den unge mand Conrad, der kæmper med sorgen over sin broders død i en bådulykke, hvor han selv var med. Da katarsis kommer i psykiaterens klinik i en af filmens afsluttende scener, forstår vi og føler med ham, for vi har fået et nødvendigt indblik i hans liv og situation, bygget op gennem halvanden times scener fra hans hjem, skole, venner og hos psykiateren.

Dette er selvfølgelig fiktion, mens Big Brother er "reality", men det gør ikke forvirringen mindre. I Big Brother kommer alt i en stor pærevælling af frustrerede følelser - vi kommer ud og ind i "afsnittene" og fælder vores endelige dom over personerne baseret på en fragmenteret baggrund. To minutter af en fortolig samtale på toilettet, en der sidder og græder i hjørnet, og et minut af lidt pjat over madlavningen.

Der er intet overordnet "plot" eller

sammenhæng i de enkelte begivenheder, ingen stor fortælling, vi kan relatere til.

Det er den samme forvirrende fornemmelse, vi får, når vi med remoten i hånden klikker os gennem udvalget på TV. Fra vaskepulverreklamer til flyulykker, et fodboldresultat til en politisk skandale. Måske meget postmoderne, at sorger og glæder i Big Brotherhuset behandles med samme overfladiskhed og uden dybere sammenhæng.

Vi sidder tilbage med en dårlig smag af, at traumerne bliver trivialiseret, at fortroligheden banaliseres, og at der slås plat på det intime fællesskab, som er et af menneskets dybeste behov. For det er jo dybest set blot underholdning, ikke?

Traumerne trivialiseret

OK, jeg overdriver nok lidt her. Selv med kraftig redigering kan Big Brother ikke skjule, at det indespærrede liv er trivielt og kedeligt det meste af tiden.

Måske foregriber jeg bare, hvad der er i vente for os, når flere og flere vil svigte vennerne eller forlade deres kæreste, kone eller mand for "15 minutters berømmelse".

De kan være helt rolige. Der skal nok være et show, der vil fortælle deres rystende oplevelser - om ikke andet så hos Jerry Springer. Han tager imod alle.

Men vi må spørge os selv: Er vi nu også blevet klogere og mere følsomme over for andres problemer, eller er vi bare blevet underholdt på en eller anden TV-persons bekostning? Det kunne desværre godt være, at det blev det sidste. ♦

TROSKAB MOD SKRIFTEN

I serien **Skriften og Kirken** er vi nu nået til sidste emne, som tages op i to artikler. Det handler om det svære ved at holde fast ved **Skriften**, og når Bibelen forekommer utilstrækkelig.

Vi rører her ved noget, som er virkelig ømtåligt. For i teorien vil nok de fleste kirker og enkeltkristne hævde, at de bygger på Skriften og på overleveringen, i hvert fald delvis. Men i praksis viser det sig ofte nemmere sagt end gjort.

Skrifttroskab har altid været vanskeligt at definere, og Bibelen selv rummer talrige vidnesbyrd om, hvor svært det har været for begrænsede, fejlende og skrøbelige mennesker at forstå Guds erklærede vilje og at gøre den.

En stor hjælp til at komme videre var det, da Jesus knyttede forståelsen af Skriften til sig selv og til sit liv og og sin gerning, og da han lovede, at Helligånden, Talsmanden, som Faderen ville sende fra Himlen i Hans navn, ville vejlede apostlene til hele sandheden, dvs. den fulde og nødvendige sandhed til liv og frelse.

Ingen af os bør hævde, at vi forstår alt i Guds ord, og til tider er det virkelig hårdt at stå fast på Skriften, når hele verden hævder noget andet.

Vi vil helst have orden i tingene, kunne systematisere og bringe det hele sammen i én formel, selvom den ikke altid er enkel. Et stort stykke af vejen kan det også lade sig gøre med Bibelen, men vi ender altid med noget, vi ikke kan passe ind i systematikken. Og det er brandirriterende for os, og fristelsen til at "hugge en hæl og klippe en tå" bliver uimodståelig.

Men falder vi for den, har vi i virkeligheden anbragt os selv i en fælde, for

Af Louis Nielsen

vi står tilbage med en reduceret virkelighedsopfattelse og tilgang til livet. Havde vi holdt fast ved en til tider kaotisk Bibel ville vor virkelighedsopfattelse og tilgang til livet være bred som livet selv ofte er det - omend uoverskuelig.

Der skal moralsk nerve og integritet til at svare med Ezekiel: "Herre, du alene ved det!" eller med Paulus: "Vi erkender stykkevis, og vi profeterer stykkevis, men når det fuldkomne kommer, skal det stykkevis forgå. Endnu ser vi i et spejl, i en gåde, men da skal vi se ansigt til ansigt. Nu erkender jeg stykkevis, men da skal jeg kende fuldt ud, ligesom jeg selv er kendt fuldtud". Havde vi dog som kirke og som enkelttroende haft mere af den visdom!

Jeg håber at have bare et lille gran af den med i det, jeg skriver her. Men desværre er der nok også noget af elefantens besøg i porcelænsbutikken med i det.

Troskab i konflikt med verden

De to sidste artikler i denne serie vil berøre områder, hvor vore egne holdninger ofte sætter dagsordenen, fremfor Skriften. Det gælder både vore politiske og menneskelige holdninger, filosofiske forudantagelser, det tiden kræver af os, vor humanisme, ja endda vor sentimentalitet.

Dilemmaet er, at vi ikke kan eller skal isolere os fra det øvrige samfund, men tværtimod er kaldede til at forkynde Guds vilje til hans ære ind i den tid og det samfund, vi er sat i. Det kan være svært, hvis vi virker fremmedartede og alt for meget ude af trit med tiden. Hvordan kan vi være samtidige, autentiske og forekomme relevante og samtidig bevare troskaben over for Guds Ord? That is the big question!

Det næsten guddommeligt ironiske er, at Bibelen også i en moderne verden har mere relevant og autentisk stof at give mennesker end alverdens tænketanke, filmskabere, filosoffer og guruer. Esajas f.eks. har meget mere autentisk at sige til os og til vore spørgsmål end nogen af tidens koryfæer. Hvor finder vi ord til at leve på, håbe på og samle mod til dagen og vejen på som i Salmernes Bog eller i Jesu Bjergprædiken, Johannes-Evangeliet eller Romerbrevet 8? Hvor er lidelsernes komplekse problem behandlet mere realistisk, dybsindigt og ægte forløsende end i Jobs Bog?

Det næsten guddommeligt ironiske er, at Bibelen

også i en moderne verden har mere relevant og

autentisk stof at give mennesker end alverdens

tænketanke, filmskabere, filosoffer og guruer.

Der er flere områder, hvor det at være en bibeltro kristen skaber problemer for os, og hvor presset på os for at finde kompromisser ikke alene er en stor udfordring til os, men også kan blive en fristelse. Her er en liste over nogle af dem, som vi herefter vil bevæge os ind på et for et:

1. Den moderne verden har svært ved uden videre at anerkende Bibelen som Guds Ord, og der stilles spørgsmål til og rettes angreb på dens troværdighed og autencitet som Guds Ord og dermed dens autoritet.

2. Bibelens beretninger og værre endnu, hvad Bibelen selv opfatter som Guds befalinger til sit folk, forekommer her og der umoralske og uetiske, og det gudsbillede, som disse beretninger og udsagn implicit tegner, er både stødende og oprørende og umulige for moderne mennesker at acceptere.

3. Der er ting i Bibelen, som vort intellekt ikke kan affinde sig med, som f.eks. det ondes tilstedeværelse, djævelens eksistens, den uforskyldte lidelse, forsoningen, dommen, helvede og læren om udvælgelse og forudbestemmelse.

4. Bibelsk praksis vedrørende ægteskab, familieliv og menighedsliv kan opføre det moderne menneske, som ikke tænker i begreber som absolut sandhed, som har afviklet begrebet autoritet, som tænker i menneskerettigheder og ligestilling kønnene imellem, og som ikke vil acceptere f.eks., at homofilt samliv ikke tildeles samme status som ægteskab.

1. Bibelen i den moderne verden

Der kan ikke herske den ringeste tvivl om, at Bibelens eget vidnesbyrd om sig selv er, at den er Guds ord, ikke bare når der indledes med et "så siger

Herren". Den ofte fremsatte talemåde, at "Bibelen indeholder Guds ord", holder ikke over for Bibelens vidnesbyrd om sig selv.

Denne forståelse er måske ikke så formaliseret i Det gamle Testamente, men der går alligevel en bevidsthed gennem Det gamle Testamente om, at dets folk er et folk under den samme Gud, deltagere i hans historie, et folk i pagt med Gud og under hans løfter, oplæring og ledelse, et folk med en helligskrift, bestående af Moses, Profeterne og Skrifterne; jvf. blandt mange eksempler Stefanus' forsvarstale i ApG 7, Paulus' opregning af Israels privilegier i Rom 9:4-5, indledningsordene i Heb 1:1-4; Paulus' ord til Timotheus i 2 Tim 3:15-16.

Den opfattelse af Skriften overtager Jesus uden det mindste forbehold; Han skærper den endda ved at knytte Det gamle Testamente intimt og intenst til sig selv og hans gerning: "Skrifterne vidner om mig" - "Alt det må opfyldes, som står skrevet om mig i Moseloven, hos profeterne og i Salmerne" (Luk 24:44-45; se også vers 25-27), sagde han.

Apostlene, som lærte af Jesus selv at finde meningen med Skrifterne i ham, fortsatte i det spor. Kirken, som er bygget på apostlenes og profeternes grundvold med Jesus Kristus selv som hovedhjørnesten" (Ef 2:20), er traktatligt bundet på det grundlag; vil man bryde med det, er der ikke alene tale om svigt, men om pagtsbrud.

Det er imidlertid en kendsgerning, at Skriften i de sidste hundrede år eller mere har været under kraftig angreb og nedbrydning. Ingen rejser sig længere i ærbødighed, og det standser heller ikke længere enhver diskussion, når nogen på næsten Billy Graham'sk vis siger: "Bibelen siger!". Bibelens ord er i aller-

højeste grad blevet åben for diskussion og genstand for tvivl og angreb, og det ikke alene af kristendommens fjender, men også internt i kirken.

Det er svært at opgøre, hvor stort tabet for det danske folk er, at der ikke længere regnes med Bibelens ord. De fleste er ligeglade og nogle ligefrem jubler over det, men mange af det moderne samfunds sygdomme er for os åbenlyst forbundet med den dalende respekt for Bibelen. Værre er dog den skade og svækkelse af kirkens tro, som uundgåeligt er fulgt hermed.

Historiciteten

Bibelens historicitet¹ er de senere år blevet hårdt angrebet. Det lyder fint at sige, at det ikke nedskriver Bibelens værdi, for "det afgørende er hvad, der foregik i hovederne på dem, som skrev Bibelen". Men det gør det totalt af med Bibelen som frelseshistorie eller åbenbaringshistorie.

Hvis det, den fortæller om, ikke skete, og der således ikke findes nogen "stor fortælling", så er der ikke noget evangelium, ikke noget glædeligt budskab, ikke noget, man kan kalde Guds udvælgelse, pagtstroskab, retfærdighed, nåde, kærlighed etc. Det ville altsammen være reduceret til ord uden indhold, og Bibelen ville ikke være andet og mere end et religionshistorisk dokument eller en novelle. Opbyggende, men ikke den frelseshistoriske fortælling, som menneskehedens håb uløseligt er knyttet til.

Så er "vor forkyndelse tom, så forkyn-der vi løgn om Gud, og så er vi stadig i vore synder" med døden som det eneste sikre for fremtiden. Jeg ved naturligvis godt, at de her gengivne ord af Paulus (1 Kor 15) handler om Kristi opstandelse, men den, der som sit filosofiske udgangspunkt har en negativ holdning til især bibelhistorien, vil pr.definition have svære vanskeligheder ved at acceptere historiciteten af fortællingen om Jesus, ikke mindst fortællingen om hans opstandelse påskemorgen.

I virkeligheden står og falder det bibelske budskab med dets historicitet; uden den falder det fra hinanden. Jeg ved, at jeg vil blive modsagt kraftigt med den påstand, og det kan være, at teologer og religionshistorikere kan

abstrahere fra det, men for apostle og for simple sjæle som undertegnede reducerer det kristendommen til "udspekulerede fabler" (2 Pet 1:16 ff.).

Uden historisk erfaring bag sig bliver ord som "Gud er vor tilflugt og styrke, altid at finde som hjælp i trængsler, derfor frygter vi ikke, når jorden skælver og bjergene vakler i havets dyb, når vandet larmer og bruser og rejser sig, så bjergene bæver" (Sl 46:2-4) kun smuk poesi, uden nogen egentlig substans.

Uden opstandelsen, siger Paulus, "er vi de ynkværdigste af alle mennesker", men føjer så triumferende til: "Men nu er Kristus opstået fra de døde som førstegrøden af dem, der er sovet hen". Typisk for Paulus fortsætter han med at sætte det ind i en frelses-historisk sammenhæng og et frelseshistorisk forløb (se 1 Kor 15:19, fortsat gennem vers 20-28).

Johannes er ikke tilfreds med teologi som poesi; hvis ikke inkarnationen af Guds evige ord virkelig fandt sted, så giver det ikke mening at sige "Lyset, det sande lys, som oplyser ethvert menneske, var ved at komme til verden" (Joh 1:9). Hvis ikke "det, som var fra begyndelsen", var blevet set, hørt, betragtet, rørt på med hænder, så var der ikke noget evangelium at forkynde, ingen glæde at give videre og dele med andre, intet fællesskab mellem os og Faderen og Sønnen (1 Joh 1:1-4).

Det er en illusion at tro, at man kan bevare og beholde kristendommen uden Bibelen. Det er kun langsomt blevet erfaret, for Bibelens forestillinger har haft så stærkt et tag i kristenfolket, at der skulle gå generationer før den fatale virkning, som tabet af Bibelen har haft med sig, er blevet kendt. Men det ses allevegne i dag og er den mest fremtrædende årsag til afkristningen af både folk og kirke.

Med tabet af Bibelen har kirken mistet sin myndighed og er blevet uvedkommende, folket har mistet tilknytningen til kristendommen, og alt blæser i vinden. Kirken har tillige skabt sig de næsten uoverstigelige kommunikationsproblemer, den står med i dag.

Historien under mistanke

Historie er ikke en eksakt videnskab, og den er som så mange andre videnskaber blevet problematiseret i den

moderne og postmoderne tidsalder - historie sammen med litteratur måske mere end mange andre videnskaber.

Historie er ikke noget entydigt begreb, men der findes mange tilgange til "historien" og mange måder at tolke historien på. Fælles for flere af disse er den ekstreme skepticisme, historikerne ser på sine kilder med. Man kan ligefrem sige, at enhver historisk begivenhed næsten skal bevise, at den har fundet sted, det er ikke nok f.eks., at Deuteroisten, Kronisten², Herodot, Lukas, Tacitus eller Saxo fortæller om den, den skal tillige bekræftes af flere andre kilder.

Naturligvis er en vis skepticisme på sin plads, og historien er ofte blevet fortalt i propagandistisk øjemed, og der kan ligge mange andre motiver bag. Men går man uden videre ud fra, at historiefortællere altid har mistænkelige motiver, så er også det vildledende.

Normalt behandler vi ikke hinanden sådan i en almindelig hverdagssammenhæng; her modtager vi som regel det, en anden fortæller os i god tro, indtil det modsatte er blevet bevist, og normalt stoler vi ekstra meget på udsagn, som kommer fra mennesker og fra kilder, som normalt og sædvanligt er til at stole på.

I ikke så forfærdeligt gamle dage var det f.eks. sådan, at nyheder, som blev formidlet gennem Radioavisen, normalt stod til troende, og skete det, at de ikke var, gav det anledning til meget postyr og megen selvransagelse hos de ansvarlige.

Umiddelbart må lignende betragtninger kunne gøre sig gældende i forhold til, hvordan vi bedømmer pålideligheden af historisk materiale. Bevise f.eks. at Abraham har levet, eller at Moses eller David har levet, kan vi ikke. Vil man drive sin skepticisme meget vidt, kan man f.eks. også hævde, at Jesus ikke har levet, ligesom der er nogen i dag, som energisk hævder, at Holocaust aldrig har fundet sted.

Vores tillid til Bibelen hviler først og fremmest på vores tillid til Jesus Kristus, som uden forbehold af nogen art anerkendte Skrifterne som Guds Ord og historiciteten af Det gamle Testaments fortællinger.

Vil man imødegå det med henvisning til, at Jesus i sin inkarnation gjorde sig

uvidende om en række ting, så overser man, at hans uvidenhed så også skulle omfatte de ting, hvormed han talte med myndighed. Så bliver den tillid, vi har til ham og til hans vurderinger, yderst selektiv og op til os at afgøre.

Vores tillid til Skriften bygger også på dens kontinuitet. Den taler faktisk på en sammenhængende måde, og dens skrifter forudsætter som regel hinanden. På det menneskelige plan føler vi og fornemmer vi, at den vidner sandt om mennesket. I vort eget møde med evangeliet om Jesus har vi også erfaret sandheden af dens budskab om Gud, og erfaret den på en måde, som nok er personlig, men ikke eksklusiv personlig. Tværtimod forener den os med en mængde mennesker på tværs af tidsalder, race, nationalitet og køn.

Tillid til Bibelen

Vores tillid til Bibelen hviler på autenticiteten af de mennesker, vi møder på dens blade. De er ægte mennesker, ikke glansbilleder, ikke legender og myter, ikke glamourøse. Tværtimod afsløres de ofte i deres sjælelige nøgenhed og skam, men vi får også lov til at kende dem for deres tro, som gør dem til virkelige og sande forbilleder.

Endegyldigt kan vi naturligvis ikke bevise Skrifterne, selv om flere kriterier styrker os i vor tillid til Bibelen. Guds visdom møder os i "ordet om korset", som også ligger uden for, hvad verden i sin visdom vil kendes ved, og vi tror, at den samme visdom gør sig gældende i den måde, vi har Bibelen på.

Vantro eller tro, afvisning eller modtagelse og alle grå mellemtoner imellem er den måde, vi møder Gud på; det er også den måde, vi møder Bibelen på. "I tro vandrer vi her, ikke i skuen", og det tager også forholdet til Bibelen med sig.

Det her nævnte grundlag for at have tillid til Bibelen er i det mindste et mere stabilt grundlag at bygge på, end det, som forskere og andre eksperter beder os om at tage for gode varer. Overlader vi det til dem at afgøre for os, hvad vi skal mene om Bibelen, så er vi i sandhed kommet "på Herrens mark". For så skal vi ustandseligt vælge mellem dem og mellem de respektive teorier, som ser dagens lys og for en tid, som regel en meget kort tid, er den

eneste ene.

Hvordan vi som forkyndere skal indrette og justere vor forkyndelse, hvis vi skulle lade os styre af det, ved jeg ikke. Et er i hvert fald sikkert, og det er, at det bliver "sparsomt med Herrens ord". Måske hænger det netop sammen med det, at "Herrens ord er blevet sparsomt", at folket er flygtet ud af kirken, og at vi i stedet for må vride vore hjerner for at hitte på, hvad der så kan gøre kirken autentisk.

Bibeltroskab

På mange måder er historien om rekabitterne i Jeremias kap. 35 særdeles lærerig også med hensyn til det spørgsmål. For moralen i den historie er, at troskaben mod Jahves ord er et must, og den troskab illustrerer rekabitternes eksempel i forhold til deres stamfader Jonadabs instrukser til dem, selv om både vi og sikkert også Jeremias synes, at det er skørt og vildt fjollet at leve i nutiden, som om man stadig er i Middelalderen.

Det er den samme "fjollethed" marginale grupper indenfor kristenheden som f.eks. Amishfolket eller Smiths venner er nutidige eksempler på. Troskaben er rosværdig, men måden den praktiseres på, er ikke alene verdensfjern men forekommer "fjollet".

Et helt modsat eksempel er Paulus. Når det gælder evangeliet, det han kalder "ordet om korset", så er han ubøjelig, og er det endda i sådan en grad, at det også gælder måden, han præsenterer det på. Og dog er det ikke en livsbenægtende og verdensfjern tilværelse, han byder sine kristne venner at leve, men tværtimod et fuldt engageret liv i denne faldne verden i troskab mod Kristus og dermed er bevidstheden om, at "Alt hører jer til enten det er verden eller liv eller død, enten det er det, som nu er, eller det, som kommer - alt tilhører jer. Men I tilhører Kristus, og Kristus tilhører Gud" (1 Kor 3:22-23).

Når det gælder holdningen til Skriften var Jesus stringent ortodoks. Skriftens autoritet, bestandighed og gyldighed er ikke et spørgsmål, der står til diskussion.

"Hvad siger Skriften?" spurgte han gang på gang. "Skrifterne kan ikke rokkes" (Joh 10:35), sagde han, og det

afgjorde og afsluttede enhver diskussion. "Før himmel og jord forgår, skal ikke det mindste bogstav eller en eneste tøddel forgå af loven, før alt er sket" (Matt 5:18) er også et ord af hans. "Himmel og jord skal forgå, men mine ord skal aldrig forgå" (Matt 24:35), sagde han om sine egne ord og sides-tillede dermed sine ord med Guds ord i Den hellige Skrift.

Men det betyder ikke, at Jesus identificerede sig hverken med Dødehavssekten, som totalt havde isoleret sig i fortiden, eller med saddukæerne, de hårdkogte konservative traditionalister og rationalister, eller med farisæerne, som generelt, så utroligt det end forekommer os, var fornyerne. Jesus identificerede sig hverken med den mere konservative eller den liberale af farisæismens fløje.

Han identificerede sig med sin himmelske Far, og i sin udlægning og praksis af Skriften insisterede Jesus på Guds sindelag og gode vilje, som lå bag Skriften og motiverede dens bud og henstillinger.

Jesu holdning til Skriften, tolkning og opfyldelse af den og praktiseren af den, må for hans disciple og for kirken for altid være normsættende. Vi kan ikke sige, at vi loyalt følger Jesus eller underlægger os hans autoritet, hvis vi ikke respekterer hans bibelsyn, som for Jesus er så central en del både i hans egen selvforståelse og i hans forkyndelse af Guds rige.

I praksis betyder det, at hvis han anerkendte de indledende kapitler af 1 Mosebog, så må vi også gøre det, at hvis Noa, Abraham, Jakob, Moses, David, Salomo, Elias, Jonas etc. var historiske personer og skikkelser for ham, så må de også være det for os. Hvis

Det er svært at opgøre, hvor stort et tab for det danske folk det er, at der ikke længere regnes med Bibelens ord. Mange af det moderne samfunds sygdomme er for os åbenlyst forbundet med den dalende respekt for Bibelen.

"loven og profeterne og Skrifterne" var Guds ord for ham, så må de også være det for os. Hvis det, at "dronningen af Saba kom til Salomo" eller det, at "Jonas var tre dage i havdyrets bug" havde historisk gyldighed for ham, så må det også have det for os.

Kirken er kun Guds kirke, hvis den bygger sit hus på "apostlenes og profeterne grundvold med Jesus Kristus selv som hovedhjørnesten" (Ef 2:20). Det vil med hensyn til bibelsyn i praksis betyde, at apostlenes bibelsyn også må være kirkens. Hvis Adam er en historisk person for Paulus og syndefaldet en historisk hændelse for ham, må det også være det for os (se Rom 5:11-21; 1 Kor 15:22; 45-49, 1 Tim 2:14-15).

Det er ikke trendy at tænke sådan, og trenden med at underkende Skriftens historicitet er vidt udbredt, selv i frikirkerne.

Jeg ved godt, at der er ægte problemer her, og udefra kan der endda mønstres flere tilsyneladende gode argumenter mod den her skitserede bibelopfattelse.

Meget står på spil, som berører selve evangeliets og kirkens grundvold. Det kan blive nødvendigt at understrege for sig selv og de, som lærer imod det, som er kirkens ortodokse bibelsyn, at der er situationer, hvor Gud siger til os: "Du må ikke bedrage dig selv. Hvis du føler dig vis i denne verdens forstand, må du blive en dære for at blive vis" (1 Kor 3:18).

Note:

1. Historicitet: historisk pålidelighed.
2. Kronisten betegner forfatteren eller forfatterne til Krønikebøgerne samt Ezra og Nehemias. Det andet store historieværk i Det gamle Testamente som omfatter 5 Mosebog til Anden Kongebog går under navnet "Det deuteronomistiske historieværk".

CAST AWAY

Filmen *Cast Away* er en moderne Robinson Crusoe-fortælling om en problemknuser i Federal Express, som styrter ned med et fly, overlever og redder sig i land på en øde ø.

Temaet om overlevelse i golde og håbløse omgivelser er som altid fascinerende, og instruktøren Robert Zemeckis har igen skabt en seværdig omend lidt langtrukken historie, der stiller flere spørgsmål om den menneskelige eksistens.

I sig selv rummer hovedhistorien ikke de store overraskelser, men det underliggende psykologiske drama kredser om, hvordan han overlever denne ultimative styrkeprøve rent mentalt. Afklædt og isoleret bliver hovedpersonen Chuck Noland (No Land) nærmest et symbol på menneskeheden - afskåret fra alt og alle - også Gud, ultimativt fortabt og uden håb om redning.

I en af Zemeckis tidligere film, *Contact*, rejste han problemet med menneskets ensomhed i universet, her er det derimod menneskets ensomhed i verden.

Filmens altdominerende hovedrolle bliver med overbevisning spillet af Tom Hanks, der også huskes for sine glimrende præstationer i *Philadelphia*, *Forrest Gump* og *Saving Private Ryan*.

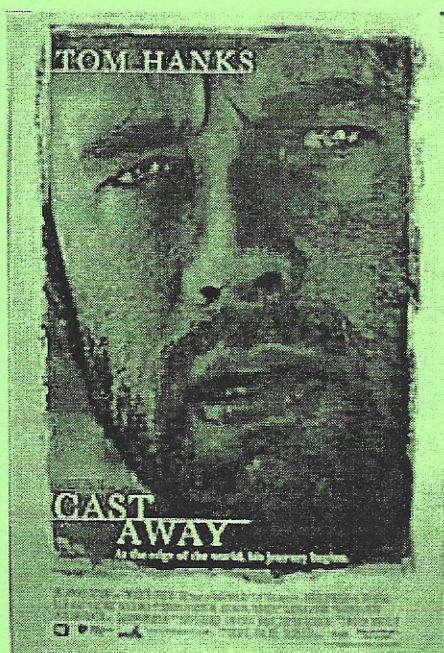
Crusoe og Forsynet

Puritaneren Daniel Defoe skrev i 1719 den klassiske fortælling om den skibbrudne Crusoe, og sammenligner man de to beretninger, så afspejler begge fortællinger det herskende verdenssyn i hver deres perioder i historien. Især i synet på Skæbnen og Forsynet/Gud.

Robinson Crusoe gennemgår nærmest en religiøs vækkelse og begynder at læse Bibelen og søge Gud. Han relaterer sin skæbne på øen til Forsynet.

- Før jeg lagde mig, gjorde jeg imidlertid noget, jeg aldrig før havde gjort: Jeg knælede og bad til Gud, at Han ville opfylde løftet til mig, nemlig, at hvis jeg kaldte på Ham på nødens dag, ville Han udfri mig, fortæller Crusoe.

Og da der driver vragrester i land, takker han Forsynet og indser, at tidevandet både bliver brugt af Gud til at vel-signe og tugte ham. Crusoe overgiver sig til Gud og stoler på, at Han kontrollerer alle hændelserne i hans liv på øen.

Af Carsten Thomsen

Cast Away og Skæbnen

I den yderste nød vil de fleste mennesker vel råbe om hjælp, men ikke vor tragiske helt i *Cast Away*.

I en af de første scener på øen skal han begrave en af piloterne, som ikke overlevede flystyrtet. Han ridser hans navn på en sten og kikker opgivende på gravstedet og mumler: "Det var så det". Ingen bøn - ingen ord - ingen mening. Ateist som han er ind til benet, har han ingen at takke (eller forbande) for sin lod i livet.

Han anerkender vel Skæbnen, men det er en upersonlig, mysteriøs og uforudsigelig kraft, som han ikke på nogen måde kan påvirke eller påkalde.

- Hvem ved, hvad tidevandet vil bringe, som han fatalistisk siger til en af sine venner, efter at han er blevet reddet fra øen.

G. K. Chesterton blev engang spurgt, hvad han helst ville have med, hvis han var på en øde ø. Hans svar kom prompte: "En bog om skibsbygning, naturligvis".

Crusoe får i stedet en Bibel og har desuden selskab af Fredag, mens Noland er overladt fuldstændig til sig selv. I sin dybe ensomhed skaber han selv en "ven" ved at tegne et hoved på en vol-

leyball. Det er tragikomiske scener, når han taler til Wilson, som er navnet på bolden, men vi accepterer alle denne umælende sidefigur og Nolands behov for nogen eller noget at relatere til.

Da han under redningsforsøget mister sin tavse rejsekammerat i havet, bryder de sidste rester af hans verden sammen, og Noland opgiver ethvert håb om redning. Nu er han fuldstændig alene og uden håb - og vi kan ikke lade være med at tænke på Herrens egne ord: Det er ikke godt for mennesket at være alene.

Tilbage til civilisationen

Filmens sidste tredjedel, der beskriver Nolands redning og hjemvenden, bringer ikke helt denne forløsning, som de fleste vel havde håbet på.

Han har været borte fra sin kæreste i fire år, og hun er nu gift og har fået en datter. Han må forlade kæresten (for anden gang!!) og i den afsluttende scene står han symbolsk midt i et vejkryds på en øde landevej og overvejer, hvilken retning hans liv nu skal tage. Men hans liv forbliver ultimativt stadig uden dybere sammenhæng.

Alligevel er der på et menneskeligt plan håb for Noland. Han var før en arbejdsnarkoman, slave af klokken og opslugt af materialismen. Hans nærkontakt med naturen og dens egen rytme og ressourcer giver ham mulighed for at revaluere sit liv, da han vender tilbage til civilisationen.

Vi fornemmer, at han har fået et nyt indblik og er blevet bedre til at relatere til mennesker og værdsætte civilisationens bekvemmelighed.

Der er således meget, vi umiddelbart identificerer os med i Nolands historie. Om forholdet til naturens ressourcer, til tiden, skæbnen/forsynet, og nødvendigheden af menneskelig kontakt.

Men filmens fatalistiske grundholdning står også i kontrast til en kristens tilgang til livet. Der er en dybere årsag til det, som sker i vores liv.

Vi kan have en afgørende indflydelse på vor ultimative destination. Og vi kan kalde på Gud på nødens dag, når de mørke skyer trækker sig sammen over os, i vished om, at Herren kender os ved navn og elsker os.

Ondskabens Problem

Gud kan ikke være god og almægtig, hvis han samtidig tillader det onde! Denne påstand og anklage rettes ofte mod kristendommen af ateister og andre filosofiske retninger. Vi ser nærmere på de kristnes svar på ondskabens problem.

Af Hardy Jensen

Vi er alle omgivet af ondskab. Uanset hvor vi er eller kommer, er der ondskab. Ondskaben springer os i øjnene lige fra morgenstunden, hvor vi læser avisen. "Lundin myrder tre mennesker", "bilbombe i Jerusalem dræber 6 og sårer 51", "politimand sprængt ihjel af bilbombe", "fly kapret", "voldtægtsforbrydelser på børnehjem", "skuddrama i amerikansk skole" osv. Radio- og TV-avisen informerer os konstant om vold, grusomheder, krige, lemlæstelser, tortur, trusler og mord.

Alene indenfor de sidste hundrede års historie har der været utallige krige og kampe mellem folk og nationer med deres nedværdigelser af mennesker, dehumanisering, arbejds-, straffe-, kz- og udryddelseslejre.

Videobutikkerne udlejer adskillige film, hvor ondskaben har en central rolle i filmen lige fra Psycho og Poltergeist til Nightmare on Elm Street, The Evil Dead og Motorsavsmassakren.

Siden slutningen af 80'erne har den særlige genre splatterfilm også været meget trendy.

Ondskaben har været i verden lige siden syndefaldet. Den første ondskab i verden læser vi om i 1. Mos 4.8. Kain slog sin bror Abel ihjel, og dominoeffekten har bredt sig lige siden, blot med en kolossal eskalering.

Filosofisk kan ondskab anskues fra flere forskellige sider: Hvordan er den opstået og hvad er dens natur? Har den et formål og varer den evigt? Traditionelt har man anskuet ondskabens problem i forhold til tre begrebsområder: Det moralske, det metafysiske og det fysiske.

Tre verdenssyn på ondskab.

Ondskab forklares og fortolkes vidt forskelligt alt efter, om man har det ene eller det andet af følgende verdenssyn:

1. Det ateistiske syn: Ateisme = livsanskuelse uden tro på guddommelige magter eller en personlig gud; gudløshed (Gyldendals Fremmedordbog). Dette syn erkender det ondes tilstedeværelse, men benægter Guds tilstedeværelse.
2. Det panteistiske syn: Panteisme = den anskuelse at Gud er et med naturen (GF). Dette syn anerkender Guds tilstedeværelse, men benægter det ondes tilstedeværelse.
3. Det teistiske syn (Det kristne og jødiske syn): Teisme = troen på en personlig guds eksistens - modsat ateist (GF). Dette syn bekræfter både virkeligheden af Gud og af ondskab.

Det teistiske syn er ikke uden problemer. For hvordan kan eksistensen af et absolut godt væsen, som tillige er alle tings skaber (Gud), være forenelig med tilstedeværelsen af ondskab i verden, det absolut modsatte af godhed og dermed af Gud?

Med det teistiske syn efterlades vi også med nogle andre problemer som f.eks. påstanden om, at Gud ønsker at udrette al ondskab, men at han tilsyneladende ikke kan, muligvis fordi hans magt er begrænset. Ligeledes kan deisterne (deisme = tro på en personlig guddom der ikke griber ind i verdensordenen) distancere Gud fra ondskaben ved at sige, at Gud ikke personligt og handlende er tilstede i verdens og livets gang. Vi er overladt til os selv.

Problemet for teisten er, at han ikke kun tror, at Gud er almægtig og kan ødelægge al ondskab, men han tillige er alkærlig og derfor burde ødelægge den. De kristnes Gud er alvidende og skabte denne verden vel vidende, hvad der ville ske. Hvad mere er, Gud skabte mennesket med en fri vilje, men han kunne have gjort det anderledes.

Vi vil nu anskue problemet ondskab ud fra teistens, særligt den kristnes synsvinkel.

Hvor kommer ondskaben fra?

Mange filosoffer og teologer har igennem hele historien stillet spørgsmålet: Hvor kommer ondskaben fra? En absolut god Gud kan intet ondt skabe. Ej heller kan en perfekt skaber skabe uperfekte ting. Og slet ikke onde ting. Det kan stilles op på denne måde:

1. Gud er absolut fuldkommen.
2. Han skabte kun fuldkomne skabninger.
3. Fuldkomne skabninger kan ikke gøre noget ondt.
4. Derfor kan hverken Gud eller hans fuldkomne skabninger frembringe ondskab.

Heri finder vi dog intet svar på ondskabens tilblivelse. Augustin og Thomas af Aquinas er da siden kommet med de bedste og mest brugte tanker. De lyder sådan:

1. Gud er absolut fuldkommen.
2. Han skabte kun fuldkomne skabninger.
3. En af de fuldkommenheder, Gud gav til nogle af hans skabninger, var det frie valg og friheden til at bruge dette valg.
4. Nogle af disse skabninger valgte frit at gøre ondt.
5. Derfor kom det onde også fra en

Gud er ansvarlig for at gøre det onde muligt, men frie skabninger er ansvarlige for, at de vælger at handle ondt:

fuldkommen skabning.

Gud er god, og Han skabte gode skabninger med en god kraft, som vi kalder den fri vilje. Ulykkeligvis brugte nogle denne gode kraft til at bringe ondskab ind i universet ved at gøre oprør mod deres skaber.

Så ondskab opstod fra godhed, ikke direkte men indirekte, ved misbruget af den gode kraft, kaldet frihed. Frihed er i sig selv ikke ond. Det er godt at være fri. Men med frihed var muligheden for ondskab der også. Så Gud er ansvarlig for at gøre det onde muligt, men frie skabninger er ansvarlige for, at de vælger at handle ondt:

“Tænk, at du faldt fra himlen, du strålende morgenstjerne! Du er slynget til jorden, du som besejrede folkene. Du sagde ved dig selv: “Jeg vil stige op til himlen, højt over Guds stjerner rejser jeg min trone; jeg tager sæde på bjerget, hvor guderne samles, i det yderste nord. Jeg stiger op over skybankerne, gør mig lige med den Højeste.” Men du er blevet styrtet i dødsriget, ned i afgrundens dyb.” (Esajas 14.12-15).

Gud er ansvarlig for at gøre ondskaben mulig ved at tildele sin skabning en fri vilje, men vi må bære ansvaret for dens iværksættelse.

Ondskabens natur

Hvad er ondskabens natur (art)? Hvad er dens identitet og essens. Gud alene er evig, og alt, hvad han skabte, var godt. Hvad er da ondskab? Ondskab er ikke noget, som er evigt og eksisterer ved siden af Gud. Hvis ondskab ikke er noget udenfor Gud, og den ikke kan være noget indeni Gud, hvad er den så? Problemet kan stilles sådan op:

1. Gud er ophav til alle ting.
2. Ondskab er en “ting”.
3. Derfor er Gud ophav til ondskab.

At benægte, at Gud har skabt alle ting, er at benægte hans suverænitet. At sige, at ondskab ikke er noget, er at nægte realiteterne. At sige, at Gud er årsag til alle ting, og ondskab er en “ting”, er at udpege Gud som årsagen til ondskab.

Den kristnes svar på det er, at ondskaben ikke er en ting eller en substans. Den er mere mangelen eller fraværet af det gode, som Gud har skabt. Det onde er fraværet af det gode. Det kan stilles sådan op:

1. Gud skabte enhver substans (ting).
2. Ondskab er ikke nogen substans (men det godes fravær).
3. Derfor: Gud skabte ikke ondskaben:

Nogle siger, at ondskaben kommer indirekte fra Gud, altså at det er Gud, som står bag tilblivelsen af ondskab. For så senere at vise mennesker sin kærlighed, omsorg og barmhjertighed. Står det endda ikke i Bibelen, at Gud skabte ondskab?

“I form the light, and create darkness: I make peace, and create evil: I the Lord do all these things.” Isa. 45.7. (KJV. 1611).

Ondskab, som den onde tanke, den onde vilje og den onde handling, kommer aldrig fra Gud, hvis væsen kun er godhed, men er vilde handlinger af en skabning, som er udstyret med friheden til at vælge det, som var ondt i Guds øjne, og dermed er ondt. (“evil” i citatet fra Esajas (dansk ov. “ulykke”) er ikke det moralsk onde,

men handlinger og begivenheder, som rammer skabningen og gør ondt på skabningen, og som den derfor ikke bryder sig om).

For at bruge menneskelige ord og tanker, kan man måske sige det på denne måde, selvom det kun er en tilnærmelse til sandheden: Gud skabte alt godt, men da han også er alvidende, vidste han, hvordan det ville gå, men han håbede på det bedste.

Ondskab har ikke nogen selvstændig eksistens, men er snarere en forrådnelse af den gode substans, Gud skabte. Ondskab er ligesom rust på en bil. Rust er ikke jern, men jern kan ruste. Ondskab er en mangel på, et fravær af det gode, men den er ikke en ting i sig selv. Ondskab er ikke selvopretholdende, og kan ikke eksistere alene.

Den skal fungere et sted, i noget eller hos nogen. Den er lige som et sår eller et hul. Et sår kan være på armen eller på benet. Når legemet er helet, er der intet sår mere. Et sår på et raskt og frisk legeme eksisterer ikke. Et hul i bukserne, eller i jakken kan heller ikke eksistere alene.

Hvorfor stopper ondskaben ikke?

Der er endnu et aspekt af problemet ondskab. Hvorfor tillader Gud den? Selv om han ikke skabte ondskaben, tillader han den dog. Gud er almægtig og kan udrette al ondskab, hvorfor gør han det så ikke? Mange mennesker stiller disse spørgsmål:

1. Hvis Gud findes, hvorfor er der da, så megen ondskab?
2. Hvorfor standser Gud ikke det onde?

Ateistens ræsonnement lyder sådan:

1. Hvis Gud er algod, ville han ødelægge ondskaben.
2. Hvis Gud er almægtig, kunne han ødelægge ondskaben.
3. Men ondskaben er ikke ødelagt.
4. Altså findes der ikke nogen Gud.

Men Gud både ønsker og har muligheden for at bringe ondskaben til ophør. Den kristnes ræsonnement, som er væsentlig anderledes end ateistens, ser sådan ud:

1. Gud er algod og ønsker at overvinde

Ondskab er en mangel på det gode, men den er ikke en ting i sig selv. Ondskab er ikke selvopretholdende, og kan ikke eksistere alene.

- ondskaben.
2. Gud er almægtig og kan overvinde ondskaben.
3. Ondskab er endnu ikke overvundet.
4. Altså kommer der en dag, hvor ondskaben bliver overvundet:

For Kristus skal være konge, indtil Gud får lagt alle fjender under hans fødder; som den sidste fjende tilintetgøres døden. (1. Kor. 15.25). Den kristne venter spændt og glæder sig som et lille barn til, at dette skal opfyldes. Ateisten tror det ikke og har ikke noget fremtidshåb om forløsning fra ondskab.

Tjener ondskaben Guds formål?

Det onde kan aldrig kaldes godt, men ondskaben kan alligevel komme til at tjene det godes sag. En analogi kender vi fra vor egen krop. Vi vil aldrig kalde "smerte" for god, men smerten tjener alligevel det formål at gøre os opmærksom på, at et eller andet er galt et eller andet sted i kroppen.

På den måde kan det f.eks. siges, at

smerte tjener et godt formål. Selvfølgelig er det ikke sådan med al smerte og ondskab, og megen af den smerte og ondskab, vi iagttager og oplever, synes total meningsløs, og det gør smerten over den så meget des større. Denne meningsløse ondskab får ateisten til at argumentere nogenlunde sådan:

1. En algod Gud må have et godt formål med alle ting.
2. Ondskaben har intet formål ud over at være ond.
3. Derfor kan der ikke være en algod Gud.

Som sagt er der megen ondskab, som opleves som meningsløs lidelse. Men nogle mennesker bliver bedre, og andre bliver bitre. Brudte knogler bliver stærkere, når de heles, men nogle heler aldrig. Troen kan f.eks. ræsonnere som følger også i forhold til meningsløs lidelse:

1. Gud har et godt formål med alle ting.
2. Selv ondskaben må tjene det formål.
3. Den kristne kan opleve, at ved Guds nåde kan selv ondskaben komme til at tjene Guds formål.
4. For Gud er det muligt at bringe godt ud af ondt.

Men det er ikke altid, at vi vil kunne se det på den måde. C. S. Lewis siger: "Gud hvisker til os i vores nydelser, taler til os i vore tanker, men råber til os i vores smerte." "Smerte er Guds megafon."

Kunne det onde være undgået?

Hvis Gud vidste, at ondskab ville komme, hvorfor skabte han så? Gud var fri til at skabe eller at lade være. Hvorfor valgte han så at skabe en verden, som han vidste ville falde.

Kristne tror, at Gud er alvidende, algod og fuldkommen fri. Som alvidende forudså Gud, at ondskab kunne komme. Som fri behøvede han ikke at skabe verden. Den tanke, at Gud kunne have skabt det anderledes, kan virke fristende.

Men en algod, alvidende Gud og fuldkommen fri Gud har haft et formål med at skabe verden og skabe den, så den kunne falde fra ham. Men hvorfor skabte han den sådan?

Der var andre alternativer for Gud. Han kunne lade være med overhovedet at skabe. Han kunne have skabt en verden, hvor ingen synd kunne fremkomme. Han kunne have skabt en verden, hvor ingen ville vælge at synde. Han kunne have skabt en verden, hvor synden kom, men hvor alle til sidst blev frelst. Alle disse muligheder synes bedre end den, som den kristne er nødt til at leve med, fordi det er den åbenbarede sandhed, at ondskab er tilstedeværende i verden, og at ikke alle vil blive frelst til sidst.

Nogle ser tingene på denne måde:

1. Gud kunne have valgt et bedre alternativ ved:
 - (a) ikke at have skabt noget som helst;
 - (b) ikke have skabt en fri verden;
 - (c) have skabt en fri verden som ikke kunne synde;
 - (d) have skabt en verden som syndede, men hvor alle til sidst blev frelst.
2. Men Gud valgte ikke nogen af disse alternativer.
3. Derfor gjorde Gud ikke sit bedste.
4. Men at gøre dårligere end sit bedste er ondt af Gud.
5. Derfor findes der ikke nogen fuldkomne men ved Gud.

Uanset hvordan eller hvor mange systemer og tanker, man sætter op, vil man altid kunne modsige Gud på en eller anden måde. Ateisten vil aldrig give Gud ret i noget.

Den kristne forstår aldrig helt Guds handlemåder, og mennesker, som er ligeglade, bryder sjældent deres tanker med sådanne spørgsmål.

I århundreder har filosoffer diskuteret spørgsmålet "Er denne verden den bedste af alle mulige verdener?" Diskussionen har som forudsætning haft ideen om, at en alvidende, almægtig og alkærlig Gud naturligvis kun kan tænkes at have skabt den bedste af alle verdener for sine skabninger.

Men se dig omkring i vores verden! hvad er det, du er omgivet af?

AIDS, cancer, mongolisme, Alzheimer, jordskælv, tyfoner, oversvømmelser og hungersnød. Kunne Gud ikke have gjort det bedre?

Som Voltaire sarkastisk sagde "Hvis denne verden er den bedste af alle

"Djævelen, som førte dem, blev styrtet i søen af ild og svovl, hvor også dyret og den falske profet er, og de skal pines dag og nat i evighedernes evigheder". (Åb. 20:10).

mulige verdener, hvordan er de andre verdener så?"

I tidligere tider har Augustin og Thomas af Aquinas argumenteret kraftigt for, at Gud absolut har skabt den bedst tænkelige af alle mulige verdener.

Ondskaben varer ikke for evigt

Alle ting har sin tid. Noget har en længere tid end andet. Undtaget er selvfølgelig det tidløse, det som er evigt. Den eneste evige konstante er Gud, som er uden begyndelse og ende, Gud, som kun er god, og ikke rummer selv det mindste gran af ondskab.

Derfor er ondskaben heller ikke evig eksisterende. Ondskaben har en fødselsdag, en begyndelse. Alt, hvad der fødes, må også dø. Hvad, der engang begyndte, må slutte.

Ondskaben indtrådte i universet engang tidligt i verdensforløbet, og kun Gud ved hvornår. Ondskaben vil udtræde (blive smidt ud) af universet, når tid er, men kun Gud kender tiden.

"For skabningen venter med længsel

på, at Guds børn skal åbenbares. Skabningen blev jo underlagt tomheden, ikke fordi den selv ville, men på grund af ham, der gjorde det, og med det håb, at også skabningen selv vil blive befriet fra trældommen under forgængeligheden og nå til den frihed, som Guds børn får i herligheden. Vi ved, at hele skabningen endnu sukker og vander sig sammen. Og ikke alene det: også vi, der har Ånden som førstegrøde, sukker selv i forventning om barnekår, vort legemes forløsning". (Rom. 8:19-23).

Ondskaben er en pervertering af godhed og derfor synd. Al ondskab vil ifølge Bibelen blive straffet og destrueret engang, når Guds tid er inde:

"Han (Gud) har fastsat en dag, da han vil holde dom over hele verden med retfærdighed ved en mand, som han har bestemt dertil; og det har han gjort troværdigt for alle ved at lade ham opstå fra de døde". (Ap. G. 17:31).

"Djævelen, som forførte dem, blev styrtet i søen af ild og svovl, hvor også dyret og den falske profet er, og de skal pines dag og nat i evighedernes evigheder". (Åb. 20:10).

"Jeg så en ny himmel og en ny jord. For den første himmel og den første jord forsvandt, og havet findes ikke mere. Og den hellige by, det ny Jerusalem, så jeg komme ned fra himlen fra Gud, rede som en brud, der er smykket for sin brudgom. Og jeg hørte en høj røst fra tronen sige: "Nu er Guds bolig hos menneskene, han vil bo hos dem, og de skal være hans folk, og Gud vil selv være hos dem. Han vil tørre hver tåre af deres øjne, og døden skal ikke være mere, ej heller sorg, ej heller skrig, ej heller pine skal være mere. Thi det, der var før, er forsvundet". (Åb. 21:1-4).

"Lad den, der øver uret, stadig øve uret, den der er tilsølet, stadig søle sig til, den retfærdige stadig øve retfærdighed, og den, der er hellig, stadig helliges. "Ja, jeg kommer snart, og med mig min løn, for at gengælde enhver, som hans gerning er. Jeg er Alfa og Omega, den første og den sidste, begyndelsen og enden. Salige er de, der har vasket deres klæder, så de får ret til livets træ og går gennem portene ind i byen". (Åb. 22:11-14).

Narnias Verden

Sølvstolen

2. del af Louis Nielsen

Kongens afrejse (kapitel 3, side 37-48). Det følgende kapitel er en kraftig anskuelsesundervisning i den uhyre forskel, der er i tid mellem børnenes verden og Narnias verden.

Det, som repræsenterer et meget kort tidsinterval i deres verden, er en hel menneskealder i Narnias verden. Prins Caspian, som var en yngre mand i "Morgenvandrerens Rejse", er nu en gammel mand; dværgen Trumfe, som formodentlig var i fuld vigør som rigsforsender i Narnia, medens Caspian sejlede havene tynde, er nu en olding, døv, stædig og alt andet end den gæve spasmager, vi fandt så charmerende i "Prins Caspian".

Sådan ældes og falmer nu en gang alting i en verden, hvor tiden, forkrænkkeligheden og endeligheden råder, og det uanset om det er en eventyrverden som Narnia eller vor verden.

Kun Aslans rige besidder de kvaliteter, som gør evigt liv ikke bare udholdeligt, men rummer essensen af evigt liv nemlig at være i Guds nærhed, hvor der er "mættelser af glæder (livsaligheder) for altid" (Sl 16:11).

Menneskeskabt udødelighed vil, hvis

det nogensinde bliver muligt at skabe den, mere bære præg af Helvede end af Himmelen, vær vis på det! Heller ikke Narnia er fri for det ondes tilstedeværelse og for sorgen (Caspian Søn er sporløst forsvundet, og ingen nok så intens leden efter ham har kunnet finde ham) og Trumfe er gammel, døv og stædig.

Det lover ikke for godt for Narnia, og i mellemtiden arbejder heksen, nu som den grønne dame, på at generobre Narnia, landet, der på en særlig måde er Aslans og nyder hans omsorg og bevågenhed.

Parallellerne til vor egen verden kan ikke være tydeligere, men også vi behøver fra tid til anden at blive ført bort fra vor egen verden, for at kunne se den i et sandere perspektiv.

"Her har vi ikke vort blivende sted, men vi søger frem til det, der skal komme" (Heb 13:14), kunne være mottoet bag denne Narniafortælling, som også er understrømmen i de øvrige bøger.

Den hast med hvilken begivenhederne sker og de mange nye indtryk og "omgivelsernes præg" bevirker, at Jill

ved ankomsten til Narnia glemmer alt om Aslans instrukser.

Først efter en halv time kommer hun i tanke om dem, og da finder hun en gnaven Eustace, som er mere optaget af det dårlige, Jill har gjort ham, end af det hun siger. Han genkender heller ikke landet; han har jo faktisk ikke været her, selvom han har oplevet essensen af Narnia fra sin tid om bord på Morgenvandrerens, og vel egentlig burde have genkendt landet fra selv samme Morgenvandrer, som nu ligger ved kaj, rede til snart at sejle.

Var der ikke noget om, at "børnene ikke skulle lade sig forvirre af tingenes ydre skin", og havde Aslan ikke advarende sagt:

"Her på bjerget har jeg talt ganske tydeligt til dig. Det vil jeg ikke gøre ret tit nede i Narnia. Her på bjerget er luften klar, og dine tanker er klare. Nede i Narnia vil luften være tættere?"

Jesu nærvær i vore liv

Lewis rører her ved noget, som også har evig aktualitet for os: Problemet med at afgøre, hvad der er autentisk kristendom, og hvad der ikke er. Hvornår er

vore indtryk af, at her møder Kristus os, rigtige, og hvornår er de forkerte? Meget ofte overser vi Jesu nærvær i situationer og mennesker, hvor han tydelig er tilstede, til andre tider mener vi at opleve hans nærvær, hvor han ikke er, jvf. lignelsen om verdensdommen i Matt 25:31-46.

Jill (hun må være undskyldt, for hun er nytilkommer) og Eustace erkender ikke, at de er i Narnia (han burde have vidst); Eustace genkender ikke Caspian, fordi han er blevet en gammel mand.

Er børnenes tidsforvirring et eksempel på - måske er jeg nu kommet for langt ud - "snobberi for kronologien", og er den årsagen til den uklarhed og forvirring, som opstår i deres sind her i deres første møde med Narnia?

Jeg ved det ikke, men under alle omstændigheder nærede Lewis afsky for det fænomen, som han kaldte "snobberi for kronologien", hvor man dømte om noget var værdifuldt og vedkommende i forhold til dets alder. Var noget gammelt var det i sig selv en diskvalifikation, mens det, at noget er nyt i sig selv er en kvalitet. Alt for mange, hævdede Lewis, afskrev kristendommen, bare fordi den var gammel.

Jill og Eustace er hastigt ved at miste den første af Løvens instrukser, og forsinkes dermed Aslans ærinde, samtidigt med, at de skaber sig en forfærdelig masse problemer for fremtiden.

Jills og Eustaces indbyrdes modstridende følelser og reaktioner på det, de sammen har oplevet, besværliggør kommunikationen mellem dem, og sætter dem op mod hinanden. For Eustace var det en rystelse af de store at opleve Caspian som en mimrende olding, medens han selv kun var blevet meget lidt ældre i den mellemliggende tid. For Jill er alle de ting, hun oplever bare så spændende og så herlige, at hun igen glemmer alt om Aslans instrukser.

Da hun den aften, nyvasket, mæt og iført prægtige klæder lægger sig til at sove i kongeborgen, Cair Paravel, udbryder hun: "Jeg tør vædde på, at vi kommer til at sove godt i nat", til hvilket Lewis tørt og ironisk bemærker: "Hvilket blot viser, hvor lidt nogen overhovedet ved om, hvad der venter dem".

Himlen er altid nær

Det eskatologiske ved kristendommen og ved kristen eksistens er aldrig fjernt fra Lewis' verden. Men det eskatologiske

livssyn og den eskatologiske livsstil er ofte fraværende i vort liv, sådan som det nu er det i Jills (se f.eks. 1 Kor 7:29-31).

Vi har virkelig nemt ved at slå os ned i denne verden, især når livet føles som en dans på roser, og morgendagen vinker med noget, der vil overgå dagen i går. I den situation glemmer vi ligesom Jill, at vi faktisk ikke er her for at have det rart, men for at udføre Aslans ærinde. Så kan det være, at han giver os stunder, hvor vi har det rart, men at have det rart er ikke målet i sig selv.

Jills manglende virkelighedssans eller rettere "eskatologiske sans" er desværre også, hvad vi ofte mangler og det til trods for, at Det nye Testamente igen og

Vi har virkelig nemt ved

at slå os ned i denne

verden, især når livet føles

som en dans på roser,

og morgendagen vinker

med noget, der vil overgå

dagen i går.

igen opfordrer os til at være vågne og rede.

Uglerådet (kap. 4, s. 50-62)

Midt om natten bliver Jill vækket af en banken på vinduet. Det viser sig, at det er en kæmpeugle, som har banket. Med et vågner hun op af sin åndelige slummer. For det første, uglen spørger om, er, om hun og Eustace "virkelig har tænkt sig at gennemføre den opgave, de har fået". Igen husker hun løvens instrukser. Fra tid til anden, sandsynligvis oftere end vi selv tror, vil det være godt for os og for vor kirke om nogen spurgte "Har du / har I virkelig tænkt at gennemføre løbet?". Endda Paulus følte behovet for at hank op i sig selv (Fil 3: 12-16; 1 Kor 9:24-27), hvor meget

mere så ikke os? Så meget kan, og så meget lader vi, hindre os i at gennemføre løbet.

Situationen er prekær. For hvorfor flygte ud i den mørke nat båret på uglevinger, fremfor at drage ud ved højlys dag gennem slotsporten? Er de da ikke blandt venner? Og er uglerådet bare "en sammensværgelse mod kongen"?

Sagen er, at rigsforstanderen Trumfe er blevet virkelig gammel, og at han holder sig så strikt til kongens forbud mod at lede efter den forsvundne prins, at ingen magt, heller ikke et par børn, som hævder, at de kommer i Aslans navn, vil kunne få ham bort herfra. "Reglerne" og så troen på sin egen usvigelige dømmekraft, er de ting alene, som har nogen autoritet for Trumfe.

Kirken som bolværk i tiden

Hvor er det også letgenkendeligt i kirkens liv. "Tro som guld", sådan beskriver Funkefjer Trumfe, men "også stokdøv og meget stivnakket". For lidt og for meget er de faktorer i hvert menneskes liv og i kirkens liv, som så ofte sætter dagsordenen. For megen given sig hen til dagen og det pulserende liv med alt "det fantastiske Gud gør i tiden" og for lidt given agt på Ordet og på læren; for meget bundethed til tradition og til regler og sin sunde fornuft og for lidt opmærksom på, at Gud er en levende Gud, som ved sin Ånd er levende nærværende hos sit folk, også her ved begyndelsen af det 21. århundrede.

Det er som i en nøddeskal kirkens situation i dag. Og begge attituder hæmmer og hindrer kirken i at være et bolværk og en bastion, men også et træ fyldt af grene med bugnende frugt.

Men hvad med kongen, hvor længe bliver han væk? Uglerne føler sig ikke sikre på, om han kommer igen. Caspian har aldrig kunnet glemme, hvad han oplevede på sin første sejlads til Ødeerne, den som er fortalt om i "Morgenvandreren". Der havde han været så opsat på at rejse til verdens ende sammen med Rippitjip, at kun Aslan havde kunnet bremse ham deri. Men Caspian var mærket for livet af den oplevelse. Og alle fornemmer, at han egentlig har abdiceret, overladt alt til oldingen Trumfe og er sejlet ud for at nå til verdens ende.

At leve eskatologisk, dvs. at leve i håbet, er bestemt at leve i sukket: Må det ske! ja må det ske snart!", men det

er ikke at leve verdensfjernt og tilbage-trukket fra verden. Der er presserende opgaver, som Aslan, "Kejseren hinsides Havets søn", vil have gjort, og før opgaverne er løst, eller Aslan har sat os fra dem, kan vi ikke hvile, men har kun et at gøre nemlig at ile frem. Om Caspian har lagt våbnene fra sig for tidligt, kan vi kun gisne om, ingen uden Aslan kan vide det. Men børnene kan ikke vente på, at han muligvis kommer tilbage; de må skyndsomt videre, selvom de må drage ud i verden alene.

Herefter får Jill og Eustace en beretning om alle de triste ting, som er sket i Narnia i forbindelse med dronningens død og senere prins Rilians forsvinden. Dronningen var blevet hugget til døde af en grøn slange. Efter den tid var Rilian besat af tanken om hævn; han ville finde den grønne slange og give den dødshugget. Men efter en måned er der sket en mærkelig forandring med prinsen. "Han havde et udtryk i øjnene, som om han havde set store visioner":

"En aften sagde Drinian til prinsen: "Eders Højhed må snart opgive at finde den slange. At hævne sig på et uforstandigt, umælende dyr er ikke det samme som at hævne sig på et menneske. Der er ingen mening i det. I slider jer op til ingen verdens nytte". Og prinsen svarede: "Min gode Drinian, jeg har slet ikke tænkt på slangen i syv dage". Drinian spurgte ham, hvorfor han så stadig væk red op i de nordlige skove, dersom dette virkelig var sandt". "Min ven", sagde prinsen, "jeg har set det smukkeste, der nogen sinde er blevet skabt". "Min kære prins," sagde Drinian, "tillad mig at ride med jer i morgen, så jeg også kan få denne smukke ting at se". "Hjertens gerne", sagde Rilian".

.....

Tidligt næste morgen sadlede de deres heste og ved middagstid kiggede Drinian op og så den smukkeste kvinde, han nogen sinde havde set hun var høj og slank, og det var som om hun skinnede; og hun var iført en tynd kjole, der var grøn som gift. Og prinsen stirrede på hende, som havde han mistet sin forstand. Men pludselig var kvinden forsvundet, Drinian vidste ikke hvorhen; og de red tilbage til Cair Paravel. Drinian havde en klar fornemmelse af, at denne skinnende grønne kvinde var ond".

Således lød historien om Rilian. Og

da den var fortalt, sagde Jill: "Jeg tør vædde på, at slangen og kvinden var én og samme person". "U-huuu, u-huuu, vi tror det samme som du-uuu," tudede ugle. Men vi tror ikke, hun dræbte prinsen", sagde Funkefjer, "for der blev ikke fundet nogen knogler". "Vi ved, hun ikke dræbte ham," sagde Eustace. "Aslan fortalte Pole, at han stadig var i live et eller andet sted."

"Det gør det næsten værre," sagde den ældre ugle. "Det betyder, at hun udnytter ham og har lagt en nedrig plan mod Narnia. For længe, længe siden, i tidernes morgen, kom en hvid heks nordfra og trælbandt vort land med sne og is i hundrede år. Og vi tror, at denne kvinde er endnu en af slagsen."

Aslan

Det onde i Narnia

Lewis' fiktive værker forholder sig alle til temaet om det ondes tilstedeværelse i verden, og kunne vi føje til, det gør alle gode fortællinger - men Lewis gør det ud fra en specifik kristen og ortodoks kristen livstydning.

Tolkien, Lewis' samtidige, kollega og ven, er også kristen, romersk katolsk kristen, og uden tvivl er hans kristendom også tilstede i hans uforlignelige trilogi, *Ringenes Herre*, men hos Tolkien er kristendommen langt mere noget bagved liggende end hos Lewis. Lewis kan ikke, selv ikke når han skriver eventyr og fiktioner, lade være med at lade det skinne igennem, at han var en overbevist kristen.

Verden og hvilke andre verdener, der end må være tale om, er de bedst tænkelige af alle verdener, fordi de er formede af Gud, som er god og kun god. Men noget ondt er trængt ind i verden. Det var der, før Aslan skabte Narnia, idet Digory og Polly bragte Charns (den gamle uddøde verden) onde dronning via vores verden over i Aslans nyskabte verden, Narnia (Fortalt i *Troldmandens Nevø*, som vi kommer til en anden gang).

For Lewis, som i ortodoks kristendom, er det onde ikke en tilfældig fejl eller brist ved et eller andet, det er en magt, endda en personlig magt. I Narnia optræder det inkarneret i Den hvide heks i *Løven, Heksen og Garderobeskabet*, i *Prins Caspian* trækkes det frem fra fortiden i skikkelse af "den gamle kone" "halvt menneske, halvt ulv" - (for "har I nogensinde hørt om en heks, der virkelig er død").

I vores bog optræder det som *Den grønne Slange* og *Fruen af Den grønne Kjørtel*. Lewis' skildring af ondskaben inkarneret i en heks er særdeles nuanceret og rummer mange fine iagttagelser. Som Charns henslumrende men genopvakte dronning er hun simpelthen grusom og forfærdende, sammenkoblingen af magt med ondskab, den, som opfatter sig som den eneste og insisterer på at være den eneste, og som har det ene formål at bruge skaberkraften til at knuse og ødelægge alt med.

Som *Den hvide Heks* udøver hun sin ødelæggende magt ved at forhekse Narnia og lukke det inde i sne og is og omskabe enhver, som står hende imod, til sten. Med snilde køber hun Edmund for bogstavelig talt en slik, et stykke Turkish Delight. Sin djævelske ondskab lægger hun over de små dyr i skoven, som for en kort tid glemmer deres elendige tilværelse og giver sig til at feste over tøbruddet og nyheden om, at Aslan er på vej. Hendes ondskab ser vi i hendes krav på Edmunds liv, og navnlig i hendes spot af Aslan og hendes drab på ham.

Som den gamle kone, halvt ulv og halvt menneske, i *Prins Caspian* demonstrerer hun, at hun ikke sådan er til at komme af med, men altid villigt møder op, når nogen kalder på hende. Samtidigt afslører hun igen sin intense vildskab og dræbertrang, altid opsat på det ene at bringe kaos og ødelæggelse.

I vores fortælling viser hun, at hun

også kan optræde med charme og med stor belevenhed, som blændende skøn og med gyldne løfter om at ville noget godt (*Fruen af Den grønne Kjortel* lyder langt mere som en forjættelse end som en trussel). Den unge, uerfarne Rilian falder pladask for hende og kan ikke slippe hende af syne og af tanke, men glemmer i sin forelskelse og forhekselse at tænke over, at det var en grøn slange, der - ligesom den grønne dame - var dukket op intet steds fra og dræbte hans elskede mor, Narnias dronning.

Disse forskellige træk ved Heksen minder os om Bibelens univers, hvor Djævelen er morderen, manddraberen og ødelæggeren, den gamle Slange, den brølende løve, undertrykkeren og mishandleren, men også den blændende og strålende Frister og Forfører i stand til at iklæde sig skikkelse som "en lysets engel".

Rilians møde med Den grønne Dame ender i hans forhekselse og at hun nu får en mulighed for at bruge ham i sine onde planer mod Narnia. Det kan meget vel reflektere Lewis' egen livshistorie, som han skildrer den i sin "selvbiografi" "Surprised by Joy"¹, men fristelse og forførelse indgår i alle menneskers livshistorie.

Muddermukke og pessimismen (s. 63-75)

De første ord, som Muddermukke, - denne vidunderlige, lidt tragikomiske, men ædle skikkelse - siger, er den bedste præsentation af, hvordan netop han er skruet sammen:

"Hallo, ugler!" sagde den. "Hvad er der los? Er kongen død? Er fjenden gået i land i Narnia? Er der stormflod? Eller drager?"

Lidt længere henne i teksten beskriver Lewis ham sådan:

"Hans hud var grumsetgrå, og han havde et alvorligt udtryk i ansigtet, der straks fortalte en, at han havde et dystert syn på livet".

Pessimismen og forventningen om noget dårligt lyser ud af hvert et ord. Sædvanligvis ser vi på mennesker, som har det som Muddermukke, som komiske, og vi har medlidenhed med dem, men vi tager dem ikke alvorligt. De er kroniske lyseslukkere, men det er mest synd for dem selv. Og dog, kigger vi nærmere,

så er der også megen realisme i Muddermukkes sortsyn. Han er på en måde rustet til livet, som mange mere optimistiske gemytter ikke er det.

En stor tænker har talt om "livets ulidelige lethed". Det er en meget dansk attitude, som vi desværre også anlægger, når vi udtaler os om og bedømmer andre folkeslag for hvem livsbetingelserne er anderledes barske.

"Tænk positivt!", "Tæl kun de lyse timer", "Smil til verden, og verden smiler til dig", "Enhver er sin egen lykkes smed" er eksempler på talemåder, som næsten er blevet mantraer. Alle indeholder de noget, som er sandt, men de kan også bruges til virkelighedsforfladigelse, til at styrke fraværet af selvkritik og til at tage de nødvendige opgør både

med en selv og med andre.

Kun positiv teologi

Kirken har desværre redet med på bølgen og vil mange steder ikke vide af andet end positiv kommunikation og positiv teologi. Kun at være positiv og sige positive ting nedbryder nemt realitetssansen og ruster ikke ligefrem kirken til den åndelige kamp, den er kaldet til.

I *Sølvstolen* er Muddermukke med sit pessimistiske livssyn, redningsmanden, nok ikke så meget på grund af pessimismen i sig selv, som på grund af den realitetssans og fordringsløshed, som følger med. Hans holdning er: Aslans opgave skal føres til ende, koste hvad det vill. Den største ros, som kan overgå

en fra Muddermukke, er:

"Jeg kan se, at I prøver at få det bedste ud af situationen. Sådan skal det være. I har fået en god opdragelse. I har lært at affinde jer med tingene".

Det er ikke en beskrivelse, som passer på Eustace og Pole, men slår det bare humoristisk fast, at tingene ikke altid er så slemme, som selv den værste sortseer forventer dem at være. Den humor er nu også værd at have med sig i sin bagage på livets rejse, som kan være trøls nok i sig selv.

Muddermukke har ikke de største forhåbninger til, at deres mission kan lykkes, dertil er farerne for mange, men den skal naturligvis gennemføres, når Aslan har givet dem en ordre. Hans vedholdende pessimisme går dog børnene på, og til sidst udbryder Eustace irriteret:

"Jeg tror ikke, Aslan nogen sinde ville have sendt os, hvis vore chancer var så spinkle, som du påstår."

Vel talt, Eustace!

"Han (Eustace) forventede, at marskmulen ville komme med et vredt svar, men han sagde blot: "Det er den rette indstilling, Scrubb. Sådan skal det være. Tag modgangen i stiv arm. Men vi må alle sammen passe på ikke at hidse os op, for vi skal gennem mange prøvelser sammen. Det nytter ikke noget at ryge i klammeri. Der er i hvert fald ingen grund til at gøre det allerede nu. Jeg ved, at det normalt ender sådan: folk ryger i totterne på hinanden, før de er nået til vejs ende. Men jo længere vi kan lade være med det ..."

Men det formilder ikke Eustace, tværtimod foreslår han, at Pole og han skal rejse alene. Heldigvis for Eustace og dem alle sammen er Poles intuition og realitetssans større end Eustaces, og Muddermukke er ikke typen på en, som bliver fornærmet og opgiver på halvvejen, tværtimod:

"Mist ikke modet, Pole," sagde Muddermukke. "Jeg tager med jer, stol på det. Jeg vil ikke forpasse sådan en chance. Jeg vil have godt af det. De siger alle sammen - jeg mener, de andre muler - at jeg er forfløjen; at jeg ikke tager livet alvorligt nok. De har sagt det til mig tusindvis af gange. "Muddermukke," plejer de at sige, "du er alt

for fjantet og fjaset og fjollet. Du må lære, at livet ikke er lutter frølår og ål i gelé. Du må se at slå koldt vand i blodet. Vi siger det kun for dit eget bedste, Muddermukke.”

.... En opgave som denne - en rejse mod nord, netop som det er ved at blive vinter, på jagt efter en prins, der sandsynligvis slet ikke er der, i en ruinby, som ingen nogensinde har set - vil lige være sagen. Hvis ikke det kan lære én noget om livets barske kendsgerninger, så ved jeg ikke, hvad der kan gøre det.” Og han gned sig i sine store frølignende hænder, som om han snakkede om at gå til fest eller i teatret. “Og nu,” tilføjede han, “lad os se, hvordan det går med ålene”.

Det er så urkomisk, at man næsten slår sig på lårene af grin. Men der er samtidig dyb sandhedserkendelse og dyb realitetssans i det, og midt i det komiske og det groteske overdrevne, er der noget her, som vi finder her og der i Bibelen (ikke mindst i Lukasevangeliet; se 9:57-62; 12:49-53 og 14:25-35), ikke mindst i Jesu ord og lære, som vi til vor ulykke og forarmelse har glemt

Det er nemt for os at gå tilbage i kirkehistorien eller bare nogle generationer tilbage og grine af de mennesker, der levede dengang. Typer, som dem vi finder i Hans Kirks “Fiskerne”, bryder vi os bestemt ikke om, og naturligvis var der hyklere dengang, som der altid har været hyklere og også vil være hyklere.

Trænger til lidt alvor

Tilsvarende er pietisterne, puritanerne og de tidlige metodister ofte genstand for vores latter. Men måske er det, når alt kommer til alt, mere deres alvor og deres af alvor tyngede liv, vi griner af. Og det med alvoren kan naturligvis overdrives så meget, at glæden helt udebliver og forekommer mistænkelig.

Men hos os har det tippet over til den anden side, og vi kunne godt trænge til at få lidt alvor både ind i livet generelt og ikke mindst i vor kristendom. Vi kunne godt trænge til at få det genopfrisket, at synd ikke er en trivialitet, men dødsens alvor, at efterfølgelse af Jesus også indbefatter et kors, vi må tage op, at verden ikke bare er åben og fuld af muligheder, men også indeholder fristelser og “tilbud”, vi må forsage. At vi som kristne og som kirke nogen gange må være villige til at lade os forhåne for

Kristi navns skyld, og at ikke hele kristenlivet kan forventes at være i medvind og i solskin og ned ad bakke, men at det ofte er i storm, regn og torden og stejlt op ad bakke.

Lavkonisk forekommer det os, at Muddermukke af sine egne skulle kaldes “fjantet og fjaset og fjollet”, men det er bestemt muligt, at nogle af os er det.

Brug for hinanden

Lewis' realitetssans skinner også igennem, når han lader Muddermukke advare mod, at de skændes. De har brug for hinanden, og de vil få endnu mere brug for hinanden.

Lad dem så ikke skændes nu, hvor de

Vi trænger til at få genop-

frisket, at synd ikke er

en trivialitet, men dødsens

alvor. At verden ikke bare er

åben og fuld af muligheder,

men også indeholder fris-

telser vi må forsage.

endnu ikke er begyndt på rejsen, men “kun” er bange for den. Der vil møde dem mange hændelser i fremtiden, hvor de har al mulig grund til at blive bange, og hvor det, at de holder sammen, er det eneste, som kan frelse dem.

Paulus skriver til Korintherne (det minder om det, Muddermukke har sagt):

“Alt dette skete med dem (med israelitterne i ørkenen), for at de skulle være advarende eksempler, og det blev skrevet for at vejlede os, til hvem tidernes ende er nået. Derfor skal den, som tror, at han står, se til, at han ikke falder. De fristelser, der har mødt jer, er kun menneskelige. Og Gud er trofast; han vil ikke tillade, at I fristes over evne, men vil sammen med fristelsen også skabe udvej, så I ikke bukker under” (1 Kor 10:11-13).

Korintherne tillod sig den luksus at skændes og lade sig splitte. De havde ganske vist været ude for noget, men ikke andet end, hvad mennesker som flest kommer ud for. Noget værre, direkte forbundet med, at de var kristne, kunne være i vente for dem. Vær forberedt på det, men lad jer ikke slå ud, for Gud er trofast og han værner om jer.

Noget lignende gælder det lille selskab, som i de følgende kapitler er på vej for at udføre Aslans ærinde. Klarer de det? Både ja og nej, men vi får at se. Ærgerligt, at jeg ikke nåede længere, men det skulle næste gang lykkes os at komme et godt stykke længere.

Note: 1. På Cherbourg (en af de kostskoler Lewis sendtes til) blev han udsat for et voldsomt og succesrigt angreb af seksuel fristelse. Han begyndte at onanere. Man kan forestille sig, hvor stor skyldfølelse han blev ramt af. På den tid omtalte præster og lærere ofte selvtilfredsstillelse som synden mod Helligånden; nogle læger sagde, at det både kunne medføre sindssyge og forskellige fysiske lidelser. Denne vane blev årsag til mere elendighed end noget andet i de første år af hans liv.

Selvfølgelig kæmpede han imod, men kampens kvaler forstærkede skyldfølelsen. Han traf en fast beslutning om aldrig at gøre det igen og måtte så den ene gang efter den anden opleve den ydmygelse, det var ikke at kunne overholde det, han havde lovet sig selv. Han fortæller, at han kunne beskrive sin tilstand, som Paulus gør det i Rom 7:19-24. Han bad også, og fordi hans bønner ikke blev besvaret, mistede han hurtigt troen. Men den var allerede blevet svækket gennem samtaler med miss Cowie, som tilsyneladende var tilhænger af orientalsk religiøs tænkning og måske teosof. Da han genfandt sin tro 18 år senere, var det ironisk nok på grund af den samme last, der i første omgang havde været årsag til, at han mistede den.

For at komme psykisk i balance måtte han undertrykke sin stærke skyldfølelse. Det gjorde han ved at forkaste kristendommen og dens moral. Han hengav sig til udfordrende optræden, blasfemi og sjofelheder, og forbavsedede, ja chokerede dermed de drenge, som kendte ham bedst” (Efter “Jack - C.S.Lewis' liv af George Sayer, Scandinavia 1995)

“Kristent Perspektiv” udgives af Perspektiv Bibelskole. Sekretariatet v. Joyce Deeks, Lindevej 56, 5250 Odense SV. Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), Hvidbjergvej 9, 1th, 2720 Vanløse, e-mail: carsten@thomsen.as, tlf. 38 71 25 74, Louis Nielsen, Lungstedløkken 2, 5250 Odense SV, tlf: 65 96 38 37, e-mail: louis.nielsen@mail.dk, Karl-Jørgen Hel-mich, Østergade 51, Trolldhede, 6920 Videbæk, tlf: 97 19 44 82. Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole. Årsabonnement: 85 kr.